

ГОРА

6-7/2019

STIHL

www.stihl.bg

9 770861 757009

www.gorabg-magazine.info

ПЪРВИЯТ ИЗБОР НА ПРОФЕСИО- НАЛИСТИТЕ

При работа в гората, свързана с отглеждане на млади горски насаждения и отстраняване на храсти, избуяла дива растителност и дървесни насаждения, както и за рязане и надробяване храсторезите на STIHL убеждават с изключителна здравина и надеждност и впечатляват с комфортно управление и обслужване, ниски нива на вибрации и висока мощност.

WWW.STIHL.BG

STIHL

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ:

Председател:

д-р инж. ЦЕНКО ЦЕНОВ -
директор на дирекция „Гори и
лесовъдски дейности“ в ИАГ

Секретар:

РАДКА ЛЯХОВА - главен експерт
в дирекция „Информационно
обслужване“ в ИАГ

Членове:

инж. ВАЛЕНТИН ЧАМБОВ -
директор на дирекция „Промени
в горските територии“ в ИАГ

д-р инж. ДЕНИЦА ПАНДЕВА -
гл. експерт в дирекция „Наука и
международни дейности“ в ИАГ

ВАЛЕРИЙ ПАВЛОВ -
директор на дирекция „Финансово-
стопански дейности“ в ИАГ

инж. ЮЛИАН РУСЕВ -
гл. експерт в дирекция „Ловно
стопанство“ в ИАГ

инж. НИКОЛАЙ ПИРОНКОВ -
директор на дирекция „Контрол по
опазването на горските територии“ в ИАГ

д-р ФАТМЕ ДЕМИРОВА -
и.д. директор на дирекция
„Административно-правно обслужване
и човешки ресурси“ в ИАГ

инж. ГЕОРГИ ТИНЧЕВ -
главен експерт в дирекция
„Инвентаризация и планиране“ в ИАГ

д-р инж. ГЕОРГИ ГОГУШЕВ -
заместник-директор на Регионална
дирекция по горите - Благоевград

проф. д-р ИВАН ПАЛИГРОВ -
декан на факултет „Стопанско
управление“ в Лесотехническия
университет

доц. д-р ГЕОРГИ КОСТОВ -
ръководител на катедра „Лесовъдство“
в Лесотехническия университет

доц. д-р МИГЛЕНА ЖИЯНСКИ -
директор на Института за гората при
Българска академия на науките

АНТОНИНА КОСТОВА -
държавен експерт в дирекция
„Търговски дружества и държавни
предприятия“ в МЗХГ

Главен редактор:

БОРИС ГОСПОДИНОВ
boris@iag.bg
bbgospod@yahoo.com

Редактор:

СВЕТЛАНА БЪНЗАРОВА
banzarova@abv.bg

Литературен сътрудник:

ЖЕНЯ СТОИЛОВА
zhenia.stoilova@gmail.com

Технически редактор:

инж. ВАНЯ КИСЬОВА-ИЛИЕВА
vaniakisiyova@abv.bg

Дизайн и предпечат:

ТЕМЕНУЖКА МАРКОВА
nushkamarkova@abv.bg

Фоторепортер:

ЙОРДАН ДАМЯНОВ
jordan.damianov@abv.bg

Старши счетоводител:

СТАНИСЛАВА КРУМОВА
tania_mit@abv.bg

2 Инж. Мирослав Маринов - изпълнителен директор
на Изпълнителната агенция по горите, пред сп. „Гора“

5 70 години НПГТС „Христо Ботев“ - Велинград:
С богата история и уверени стъпки към бъдещето

8 Работни срещи на изпълнителния директор на ИАГ

10 Съюз на европейските лесовъди: XXII годишна среща
на Ръководството на Съюза на европейските лесовъди

14 Работно съвещание: Възможности за увеличаване на залесява-
нето в държавните горски територии и подобряване на видовия
състав на насажденията чрез залесяване с медоносни видове.
Горски репродуктивни материали от медоносни дървесни видове

18 Ловно стопанство: Обзор на състоянието
на дивечовите запаси в България

21 Гори и екология: Трябва ли да се страхуваме от неместни
дървесни видове в европейските гори?

22 Горска сертификация: Сертификацията по системата FSC -
природосъобразно, социалноотговорно
и икономически изгодно управление на горите

24 Национално състезание: Победител в шампионата е любовта
към професията

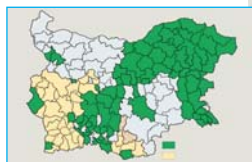
28 Памет: „Кът на лесовъда“ увековечи великото
лесовъдско дело в ДГС - м. Селище

29 Образование: Учениците от НПГТСД „Сава Младенов“ -
Тетевен, с професионален опит от Португалия

30 Календар на международните събития в сферата на горите,
лова и туризма на открито за юни-септември 2019 г.

32 Гост на редакцията: Рукие ИЗИРОВА - собственик на къща за
гости „Орхидея“ в с. Яворница: Обичам и двата периода от живота си

III Обичам България: Ключът за с. Ключ

Адрес на редакцията:

София 1303, ул. „Антим I“ №17,
тел.: 02 988 86 42;
тел./факс: 02 988 04 15.
<http://www.gorabg-magazine.info>
E-mail: gora@iag.bg

ВМС ТТВВВГ22
IBAN BG39 TTBB 9400 3121 0404 50
СЖ „Експресбанк“ АД, клон София.
Печатни коли 5. Формат 1/8 от 60/90.

Броят е погнупсан за печат на
08.07.2019 г. Индекс 20346.

Годишен абонамент - 30.00 лева.
Отделен брой - 6.00 лева.
Отпечатано - „Фатум“ ООД

Подробна информация за дейността
на Изпълнителната агенция
по горите може да намерите
на Интернет адрес www.iag.bg

На корицата

Снимка Йордан ДАМЯНОВ

CONTENTS

- 2 Eng. Miroslav Marinov - Executive director of the Executive agency of forests
- 5 70 years of „Hristo Botev“ National professional high school of forestry in Velingrad: With a rich history and confident steps towards the future
- 8 Working meetings of the executive director of the Executive directorate of forests
- 10 Union of european foresters: XXII annual meeting of the Management of the European forestry union
- 14 Opportunities to increase the afforestation in state forest areas and improve the species composition of plantations through an afforestation with honey-bearing species. Forest reproductive materials of honey-bearing tree species.
- 18 Hunting: An overview of the state of game stocks in Bulgaria
- 21 Forests and ecology: Should we be afraid of non-native trees in European forests?
- 22 Forest certification: FSC certification - environmentally, socially responsible and cost-effective forest management
- 24 National competition: The winner of the championship is the love to the profession
- 28 Memory: „Nook of the forester“ perpetuated the great forestry work in State forestry - Selište
- 29 Education: The students from „Sava Mladenov“ National professional high school of forestry and wood processing in Teteven, with professional experience from Portugal
- 30 Calendar of international events in the field of forests, the hunting and the outdoor tourism for the period June-September 2019
- 32 Editorial's office guest: Rukiye Izirova - owner of „Orhideya“ guest house in a village of Yavoritsa: I love both periods of my life
- III I love Bulgaria: The key to the village Key

Инж. Мирослав МАРИНОВ - изпълнителен директор на Изпълнителната агенция по горите, пред сп. „Гора“

Горска политика, насочена към всички

- Инж. Маринов, каква ще бъде политиката на Изпълнителната агенция по горите до края на тази и в следващите години?

- В основата на политиката на ръководство на ИАГ залагаме принципите на приемственост и стремеж към решаването на наболелите проблеми и предлагането на нови идеи, които в съчетание трябва да осигуряват по-нататъшното успешно развитие на горския сектор.

Ще продължим с изпълнението на мерките по Програмата за управление на правителството на Република България за периода 2017-2021 г. за устойчиво ползване на дървесината и увеличаване на отгледните грижи за младите насаждения, приоритетно провеждане на санитарните и защитните лесовъдски мероприятия за поддържане на доброто здравословно състояние в горите, подготовка за стартиране на национална инвентаризация на горите, увеличаване на инвестициите и лесовъдските грижи за развитие на националната зелена икономика и модерна горска индустрия. Ще работим по по-нататъшната диверсификация на приходите от горската система, основана на развитие на производството на биопроductи, производство на енергия от горска биомаса, развитие на планински спорт и други видове туризъм в горските територии, усъвършенстване на превенцията и контрола за опазване на горите, развитие на ловното стопанство и опазване на дивечовите запаси и други.

Горската система в България е под силен натиск от всички страни, имиджът ѝ в обществото е силно накърнен, даже негативен, и системата е в отбранителен режим. Новините в медиите за нея се свеждат само до примери с незаконна сеч или браконьерство. Няма го активният публичен „горски диалог“ с различните групи от обществото - промишленост,

НПО, общини, граждани. От страна на обществото нарастват очакванията към рекреационните и природозащитните функции на горите и в последните години особено нарасна противопоставянето на природозащита и стопанисването на горите като две отделни и взаимоизключващи се сфери на дейност. В съвременното развитие на страните горската политика е в по-слаба позиция от другите сектори на икономиката. Ще работим за нова горска политика, насочена към всички - политиците, вземащи решенията, представителите на горската практика и наука, природозащита и цялото общество. В контекста на климатичните промени и рискове и отчитайки социално-икономическото и политическото развитие на България, професионалният ни опит за устойчиво стопанисване на горите, които са осигурявали в годините тяхната многофункционалност, можем да кажем, че защитата на природата и дървопроизводството са неразривно свързани части на устойчивото и екологосъобразното стопанисване на горите. В регионален план ще търсим възможности и перспективи за повече реално сътрудничество в сферата на устойчиво стопанисване и ползване на горите с нашите съседи в региона. От една страна, по този начин бихме могли да им помогнем по пътя на тяхната успешна евроинтеграция, като споделим нашия опит - както успешен, така и неуспешен, за да избегнат грешки от прехода. От друга - с общи проекти бихме могли да търсим по-добро запазване и стопанисване на зеленото ни богатство.

- Горският отрасъл има ли реални възможности за увеличаване на процента на залесяване с медоносни видове в държавните горски територии?

- Природните ни условия са добри и добиваният в България пчелен мед е на едно от водещите места в света. В страната ни има голямо разнообразие на медоносни растителни видове. В българските гори основно се залесява с широколистни, като голяма част от използваните видове са медоносни - липи, явори, акация, гледичия, тополи, дъбове, върби, горскоплодни и много други. Освен дървесни видове в горските територии се срещат и много храстови и тревисти растения с добри медоносни качества. Увеличаване на процента на залесяване с медоносни видове в държавните горски територии, а и не само в тях, е напълно възможно и по-скоро трябва да се търси разнообразие и подобряване на видовия състав на създаваните насаждения с такива растения. При избора на видове е възможно да се включат и храстови по периферията на гората, като се търси последователност в цъфтежа, за да се увеличи периодът на пашата на пчелите.

Потенциал има - както от поддържане и възстановяване на над 120 000 ха акациеви гори, така и чрез разширяване на участието в новосъздадените култури с 10-15 % от медоносни гървесни видове и храсти, чрез допълване на възобновените вече, основно дълбови гори, с липи, шестил, клен, брекина, офика, мекиш, горскоплодни, малина, люляк и други. Това ще стане факт, защото вече се работи за допълване и коригиране на програмите за производство на посадъчен материал в гържавните горски разсадници от необходимите фиданки, предвижда се в петгодишните програми за залесяване и подпомагане на възобновяването на насажденията да се увеличи тяхното участие. В тази посока още отсега започваме ежегодно да извършваме по-прецизна оценка на възобновените, в т.ч. залесените, площи по отношение на наличието на медоносни видове. Голям резерв има в участието на любителите на българската природа и пчеларите, които ще могат да засаждат медоносни фиданки в други извънгорски територии чрез получаване на посадъчен материал от горските стопанства безвъзмездно.

- Какви нормативни промени в областта на горите са на дневен ред? Например, когато проведохте работни срещи с представители на гърводобивни фирми, бяха обсъдени предложението за промени в действащата нормативна уредба за ползване на гървесина. Какви са те?

- Предстоящата промяна в Закона за горите произтича от РМС № 704 за намаляване на административната тежест и предложенията вече са изготвени на ниво експертна група. Основните предложения за промени са свързани с процедурите за промяна на предназначението и учредяване на ограничени вещни права. Предложени са промени и за предоставяне на правото на ползване при извършване на инженерни проучвания, включително и за изграждане на временни горски пътища. При текстовете за устройване на пчелини е определена минимална и максимална площ за един пчелин. Регламентиран е редът за извършване на неотложни аварийно-възстановителни работи, преди издаването на акт за промяна на предназначението. Направена е нова редакция на разпоредбите за рекултивация, като е предвидено създаването на наредба на министъра на земеделието, храните и горите. В случаите, когато лицето е направило компенсационно заплащане, то да извършва само техническа рекултивация.

Две от наредбите, издадени в съответствие с разпоредбите на Закона за горите - Наредба за сечите в горите и Наредбата за условията и реда за възлагане изпълнението на дейностите в горските територии - гържавна и общинска собственост, и за ползването на гървесина и недървесни горски продукти, са най-пряко свързани със стопанисването на горите и целия горски бизнес. Вероятно и поради тази причина тези наредби най-често са обект на критика и на промяна, като някои от последно извършените промени не бяха приети добре от професионалния бранш.

За изясняване на основните проблеми в сега действащите наредби ръководството на Изпълнителната

агенция по горите организира в съответните гържавни предприятия дискусии с представителите на гърводобивни и гървопреработвателни фирми. Анализването на поставените проблеми и търсенето на пътища за тяхното решаване чрез диалог ще бъде платформата, върху която ще се стъпи за изготвяне на предстоящите промени на двете наредби.

По отношение на Наредбата за условията и реда за възлагане на изпълнението на дейностите в горските територии - гържавна и общинска собственост, и за ползването на гървесина и недървесни горски продукти, бяха поставени за разглеждане много принципни и конкретни въпроси, чието решение трябва да бъде заложено в проекта за промяна. Основният извод от тези срещи е, че гърводобивният бранш иска публичност, прозрачност, свободна и лоялна конкуренция, равнопоставеност, недопускане на дискриминация и насърчаване на дългосрочните инвестиции. Обсъждани бяха дългосрочните договори, начинът на определяне на цената на гървесината и цените, по които се заплаща гърводобивът, ограничаване на продажбата на гървесина без процедура, организацията по снабдяване на местното население с гърва за огрев, гаранцията за участие и отговорностите на ползвателите към дисциплината на ползване и много други.

Предлаганите промени за изменение и допълнение на тази наредба трябва да осигурят изпълнението на приетите с Националната програма за подобряване на качеството на атмосферния въздух (2018-2024 г.) мерки - забрана за продажба на гърва за огрев според теглото им, ограничаване на периодите както за директен добив на гърва за горене от населението, така и за доставката им.

Предложенията за изменение и допълнение в Наредбата за сечите в горите са продиктувани от необходимостта за усъвършенстване на нормативния акт с цел отстраняване на пропуски, установени при практическото му действие, и внасяне на яснота при прилагането на отделни разпоредби, включване на заинтересованите страни при изготвяне на указанията и разработките, утвърждавани от ИАГ за провеждането на отделните видове сечи, и други. Прецизиране на определени текстове и преглед на цялата наредба с цел облекчаване на процедури и административни регулации. Предстои приемане и утвърждаване на регионалните указания за стопанисване на издънковите дълбови гори, които също ще наложат промени в тази наредба.

- Кои са приоритетите на ИАГ, свързани с превенцията и борбата с горските пожари?

Една от най-важните поставени цели до края на 2022 г. е изграждането на единна национална система за откриване на пожари в горските територии. През 2018 г. регионалните дирекции по горите стартираха подготовката на проекти по подмярка 8.3 на ПРСР за изграждане на автоматизирани системи за наблюдение и откриване на пожари в горските територии. До крайната дата 5 регионални дирекции - в Берковица, Благоевград, Бургас, Кърджали и Сливен, успяха да подадат проектните си предложения в срок за общо 18 пожаронаблюдателни кули. При евентуал-

но одобрение на проектите от ДФ „Земеделие“ имаме готовност за започване на тяхното изграждане. От значение е и разработването на медийна стратегия за създаване на обществена нагласа за недопускане на пожари в горите и нейното системно реализиране.

Плановите за взаимодействие между Изпълнителната агенция по горите и Главната дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“, които ежегодно се актуализират, допринасят за добрата превантивна работа. Чрез извършените от ИАГ и ГД „ПБЗН“ съвместни проверки на действията, мерките и мероприятията в държавните предприятия, общинските и други структури е постигнато своевременно изпълнение на противопожарните мероприятия, както и спазването на изискванията за защита на горските територии от пожари. Получаваните в изнесен център на тел. 112 сигнали за възникнали пожари в горски територии или в близост до тях моментално се препращат на специализираните групи в държавните предприятия и регионалните дирекции по горите, които осъществяват проверка на място. В резултат на незабавната реакция в огромна част от случаите не се допуска навлизане на огъня в горските територии.

Заделяните през последните години от Министерството на земеделието, храните и горите, държавните предприятия и Министерството на вътрешните работи немалко финансови средства за специализирана техника, обучение и създаване на доброволни формирования осигуряват подобряване на възможностите за реакция и действие по гасенето и предотвратяването на горски пожари.

- Главни постижения и най-важните проблеми в ловното стопанство на този етап?

- През последните няколко години се наблюдава трайна тенденция към възстановяване, стабилизиране и

увеличаване на дивечовите запаси. Нашият едър дивеч има добри генетични заложиби, гарантиращи и чудесни трофеи с високи оценки по световните стандарти. Това, както и голямото дивечово богатство, с което разполага страната ни, включващо някои редки за Европа ловни видове, поддържа интереса на европейските ловци към България. В подкрепа на този извод е непрекъснато увеличаващият се брой на ловците по линия на организирания ловен туризъм, което води и до нарастване на приходите през годините.

Като проблеми, свързани с поддържане на дивечовите запаси, могат да се отбележат щетите, причинявани от постоянно нарастващата численост на хищниците, загубите от различни болести и постепенното изчезване на естествените местообитания за някои видове дивеч. Към тях трябва да добавим и браконьерството, което при заека е застъпено в най-висока степен.

В ловната дейност сериозен остава въпросът със здравословното състояние на дивеча, най-вече изпълнението на програмата от мерки, които наложи навлизането на болестта африканската чума по свинете. За справяне с отговорната задача ще разчитаме на добрата координация и съвместна работа с Българската агенция по безопасност на храните, ловните сдружения, директорите на държавните горски предприятия, областните управители и кметовете на общини.

Продължаваме да работим с ловните организации, с експертите, научните работници и специалистите в областта на ловното стопанство, с неправителствения сектор и други, като диалогът и сътрудничеството ще бъдат основната платформа, върху която ще градим нашите отношения. Само по този начин ще постигнем резултати в повишаване на ловната култура сред обществото и във възпитаване на младото поколение в любов към природата, отговорност и грижа за дивеча.

Проекти

Експерти от регионалните дирекции по горите участваха в обучение

От 28 до 30 май в Хисаря експерти от Дирекция „Наука и международна дейност“ на Изпълнителната агенция по горите проведоха тридневен курс на обучение на служители от 16-те регионални дирекции по горите, свързано с изпълнението на проект „Опазване на ключови горски местообитания на малкия креслив орел“, LIFE 12 NAT/BG/001218, финансиран по Програма LIFE+ на Европейския съюз.

Обучението беше насочено към подобряване на капацитета на служителите от РДГ за изготвяне и изпълнение на проекти за устойчиво управление и опазване на горските местообитания, финансирани от ЕС и други международни програми.

Д-р инж. Деница Пандева и д-р инж. Любчо Тричков представиха възможностите

за финансиране на дейностите в горите по Програма LIFE, в т.ч. актуална обява за набиране на проектни предложения, допустими бенефициенти, възможни дейности за финансиране и процеса на изготвяне и подаване на проектни предложения.

Беше проведено практическо занятие за разработването на проектна идея по Програма LIFE, както и на други проектни идеи, намирането на подходящ инструмент за финансирането им и изготвянето на проектно предложение.

Служителите бяха запознати с информация по Оперативните програми „Околна среда“ 2014-2020 г. и „Добро управление“ 2014-2020 г., в т.ч. индикативни годишни работни програми за 2019 г., и възможностите, които те предоставят за фи-

нансиране на дейности в горите.

Дискутирано беше кандидатстването по проекти и изпълнението им по програмите за трансгранично и транснационално сътрудничество. Специално внимание беше обърнато на предстоящите възможности за кандидатстване по финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Норвежкия финансов механизъм.

Обсъдени бяха резултатите от кандидатстването на регионалните дирекции по горите по подмярка 8.3 „Предотвратяване на щети по горите от горски пожари, природни бедствия и катастрофични събития“ от Програмата за развитие на селските райони 2014-2020 г. и Условията за изпълнение на проекти, след подписване на съответните договори.

Д-р инж. Любчо ТРИЧКОВ

С богата история и уверени стъпки към бъдещето

70-годишният юбилей на Националната професионална гимназия по горско стопанство „Христо Ботев“ във Велинград, отбелязан на 21 юни, се превърна в празник, обединил традицията, настоящето и бъдещето. Умението на ръководния и целия учителски състав на гимназията в съчетание със свежия гръх на младежката креативност поднесоха на многобройните гости незабравимо преживяване. Една елитна гимназия в областта на средното лесовъдско образование показва еталон и в областта на честването на достойната си годишнина.

Програмата на тържествата започна в ранния следобед, когато вратите на гимназията бяха широко отворени за пристигналите от близо и далеч възпитаници на Горското училище и жителите на града. Във всеки от учебните кабинети те бяха посрещани от учениците, готови да разкажат за предмета, който изучават в този кабинет, и да отговорят на въпросите на посетителите. Може би най-много посетители събираше кабинетът „Дов и риболов“, в който научихме и за Клуб „Наслука“, създаден по програмата за извънкласни дейности през 2016 година. Очарователен свят се откриваше пред най-малките посетители в класната стая по гендрология, в която възпитаниците на гимназията Георги Мазакوف и Даниел Лещаров разказваха за гората. Второкласничката Теодора призна, че любимото ѝ гърво вече е борът. Ветерани лесовъдци, някогашните възпитаници на Техникума по горско стопанство, се радваха до сълзи на срещите с приятели. Малко или много, но за времето на съществуването на учебното заведение, устремени към професията, стените му

Педагогическият колектив на ННГТС „Христо Ботев“ - Велинград

са напуснали над 7500 възпитаници, за да напълнят сектора с професионалисти от най-висока класа. Повечето от тях са продължили образованието си в ВУЗ, станали са ръководители, научни работници и преподаватели.

Много гости покани ръководството на гимназията за своя празник, а списъкът на официалните, част от които възпитаници на училището, бе доста дълъг. Тук бяха Красимир Вълчев - министър на образованието и науката, и директори от министерството, Валентина Кайтазова - началник на РУО МОН - Пазарджик, г-р Костадин Коев - кмет, и инж. Али Марев - председател на Общинския съвет на Велинград, Сергей Кичиков - народен представител, Стефан Мирев - областен управител на Пазарджишка област, г-р инж. Любчо

Тричков - главен експерт в дирекция „Наука и международна дейност“ в ИАГ, чл.-кор. Иван Илиев - ректор, доц. г-р Нено Тричков - зам.-ректор, и доц. г-р Мариус Димитров - декан на Факултет „Горско стопанство“, и ръководители на катедри и преподаватели в Лесотехническия университет, доц. г-р Миглена Жиянски - директор на Института за гората - БАН, проф. Иван Палигорев - председател на СЛБ, инж. Ангел Кузманов - директор на РДГ - Пазарджик, директори на държавните горски и ловни стопанства, представители на професионалните гимназии по горско стопанство от страната, както и дългогодишни приятели на училището Зоран Николч - от Горската професионална гимназия в Кралево, Сърбия, и инж. Муамер Муратович - от Сараевското горско училище в Босна и Херцеговина,

Официалните гости при откриването на честването

Пред паметника на патрона на училището Христо Ботев бе положен венец

представители на синдикалните и браншовите организации и на представителствата на „Штил“ и „Хускварна“ в България, ветерани лесовъди. Главният мюфтия Мустафа Хаджи, който също е възпитаник на Горския техникум, бе

сред почетните гости. Към събралото се множество в двора на гимназията с приветствено слово се обърна инж. Стефан Шулев - директор на НППТС „Христо Ботев“.

Празничната програма започна на открито, пред централния вход на гимназията, с изпълнението на мажоретния състав, носещ името на основателя му - Димитър Мечев.

След тържествения водосвет, отслужен от отец Антон, и ритуала по издигане на знамето на гимназията и поднасянето на венци пред паметника на патрона на училището Христо Ботев гостите бяха поканени за откриването на многофункционалната спортна и конферентна зала. Лентата пред новата придобивка бе прерязана от министър Вълчев, г-р Коев и инж. Шулев (сн. 2). Красивите помещения са резултат от изпълнения проект по програмата „Региони в растеж“, спечелен от гимназията, на стойност 1 300 000 лева. Те са стабилен принос в обновяването и доизграждането на материално-техническата база на професи-

оналното училище. „Искам да призова настоящия и всички следващи випуски да се възползват активно от тези придобивки, а училището да продължи да бъде еталон за качество в лесотехническото образование“ - каза инж. Шулев. А министър Вълчев развълнувано сподели: „Поклон пред работата на преподавателите! Тук виждам България на едно място, защото България това са хората и природата“.

В новата конферентна зала се състоя награждаването с отличията на НППТС - „Почетен плакет“ и „Юбилеен знак“, на заслужилите дейци от образованието и науката за приноса им в развитието на гимназията. Сред отличените с „Почетен знак“ бяха имената на бившите директори Стефан Нешев и Иван Чешмеджиев, чиито награди бяха приети от близките им, дългогодишни учители. Сред наградените 11 души с „Юбилеен знак“ бяха кметът на Велинград г-р Костадин Коев, председателят на СЛБ проф. Иван Палигоров, ректорът на ЛТУ чл.-кор. Иван Илиев, директори на дирекции в МОН, общественици и ръководителят на фирмата „Делчев Инженеринг“ инж. Иван Делчев, който в срок и качествено извърши дейностите по проекта за обновяване на материалната база на гимназията. Д-р инж. Любчо Тричков поздравя колектива на гимназията от името на Агенцията и връчи на инж. Шулев плакет на ИАГ.

Редакцията на сп. „Гора“ отличи с грамоти за принос към горския печат и ползотворно сътрудничество директора на НППТС инж. Стефан Шулев, зам.-директора инж. Надежда Ганчева и преподавателя инж. Филип Устабашиев. Дар за гимназията бяха комплект книги, обхващащи всички дейности в горския сектор и издавани от редакцията от 2000 година. Похвално е, че за юбилея гимназията е издала брошурата „НППТС „Христо Ботев“ - Велинград - еталон в качествено лесовъдско образование“.

Кметът Коев връчи плакети на учениците Хасан Барутчиев, Иван Гогов, Енгин Читак, Николай Лявов и Владимир Николов, представили достойно гимназията на 14-ата Горска олимпиада в Сараево и 12-ото Национално състезание „Горски многобой“.

Клуб „Училище за театър“, създаден в гимназията, представи пиесата „Чичовци“ по едноименната поема на Иван Вазов.

Залата на Народното читалище „Отец Паусий - 1893“ във Велинград се оказа тясна да побере желаещите да видят празничния концерт „Традиция и бъдеще“, който бе открит от полетелия към висините глас на Валя Балканска и гайдаря Петър Янев с химна на лесовъдската колегия „Хубава си, моя горо“. Валя с радост гоиде на днешния юбилей на гимназията, тъй като и преди 20 години бе с колектива и учениците на 50-годишнината им.

В приветственото си слово директорът Шулев каза: „70 години са възраст, достойна за един човешки жи-

Моменти от празничния концерт

вот, но от позицията на вечността те са едва началото на пътя на познанието. 70 г. са вашите стъпки към бъдещето“.

В празничната обстановка кметът г-р Коев награди инж. Шулев с „Почетен знак“ на града. Десетки бяха поздравителните адреси по случай годишнината на средното училище, като един от тях бе прочетен от председателя на Съюза на лесовъдите в България проф. Иван Палигоров лично, а с „Почетен знак“ на Съюза бе удостоен целият колектив на гимназията.

Грандиозният концерт продължи с ученическия рецитал „С България и Ботев в сърцето“. А след изпълненията си на гайда възпитаниците на гимназията Николай Лявов и Васил Игнатов получиха сертификати на Българската национална гайдарска асоциация, които им бяха връчени от председателя ѝ и прочут гайдар Петър Янев. Дидо и Димитър Кърнев от формацията „D2“ поздравиха публиката с хитовите си парчета. Уникални бяха и изпълненията на Преставителния детско-юношески ансамбъл „Здравче-венче“ от квартал Каменица. Концертът бе закрит с „Многая лета“ в изпълнение на талантиливото велинградско момиче Мириам Маврова, подпомагано от фондацията на Димитър Бербагов.

С дълги аплодисменти бе награден екипът от преподаватели и ученици на гимназията, разработили и осъществили програмата за честване на 70-годишнината на родното училище (сн. 3).

Най-трогателни срещи станаха вечерта в няколко велинградски заведения, където над хиляда възпитаници на училището по випуски отпразнуваха юбилейната дата.

Светлана БЪНЗАРОВА
Снимки Александър КАМЕНОВ

Новини от природните паркове

ДПП „Врачански Балкан“ - партньор в нов трансграничен проект

На 12 и 13 юни в ДПП „Врачански Балкан“ се състоя първата партньорска среща между български и румънски експерти по проект DiGiPARKS „Създаване на иновативен интегриран туристически продукт между Природните паркове „Врачански Балкан“ и „Железни врата“. Проектът, разработен и спечелен в резултат на общите усилия на Дирекциите на двата парка, стартира на 21 май т.г. с подписването на договор за финансиране по Европейската програма за териториално сътрудничество ИНТЕРРЕГ V-A „Румъния - България“. Целта на срещата бе да се координира комуникацията между партньорите и да се обсъдят предстоящите дейности по проекта, който ще допринесе за повишаване на икономическата ефективност от туризма.

В рамките на проекта ще бъдат дигитализирани и изработени триизмерни цифрови модели на природните паркове с висока точност и в подходящи мащаби. Дигитализирани и 3D визуализирани ще бъдат всички значими обекти на природното и културното наследство в двата парка. В посетителските им центрове ще бъдат оборудвани и обзаведени съвременни демонстрационни дигитални зали, в които ще могат да се експонират цифровизирани обекти. Предвижда се създаване на иновативен дигитален уеб портал с виртуална видео разходка из природни и културни обекти в двата парка, виртуална изложба на музеите от областта, база данни с дигитализирани експонати, представяне на традициите и обичаите на хората от трансграничния регион.

При разработването и внедряването на туристическия продукт ще бъдат разработени 4 културнотуристически маршрута в съчетание с природни обекти, които също ще бъдат 3D дигитализирани и ек-

спонирани в залите и уеб портала. Туристите от двете страни на границата ще получат пълна информация за туристическите атракции в двата парка. Продуктът ще бъде интегриран с други видове туризъм - екологичен, спортен, поклоннически, ваканционен, летен и събитийен.

По време на посещението експертите от ПП „Железни врата“ посетиха Природозащитния център „Натура“, където ще бъде реализирана част от инвестиционната дейност. Продължителността на проекта е 35 месеца и се очаква да приключи на 19 май 2022 г., стойността му е 419 379.44 евро, от които 356 472.52 евро съфинансирани от Европейската програма за териториално сътрудничество ИНТЕРРЕГ V-A „Румъния - България“.

Работни срещи на изпълнителния директор на ИАГ

На **28 май** изпълнителният директор на ИАГ инж. Мирослав Маринов проведе среща на ръководството на Агенцията с представители на БУЛПРОФОР. Форумът, инициран от ИАГ, даде началото на поредица от конструктивни дискусии, които са част от политиката на ведомството за открит диалог с всички заинтересовани групи и лица в горския сектор. Представителите на частната лесовъдска практика от БУЛПРОФОР изразиха готовност за споделяне на отговорността за съвместно решаване на основните въпроси в бранша. Като най-важни от тях бяха възлагането на дейностите в горите, горската техника, технологиите в дърводобива, инфраструктурата за извозване и складиране на дървесина, горската пътна мрежа. Ръководството на ИАГ увери, че ведомството ще изпълни ангажиментите си по необходимите нормативни промени, така че да гарантира жизнестойкостта и устойчивото управление и развитие на цялостната горско-промишлена верига. Предстои създаването на работни групи за изготвяне на проекти за промените.

На **29 май** инж. Мирослав Маринов се среща с председателя на Асоциацията на дървопреработвателните фирми в България инж. Иван Пенков. Бе обсъдено състоянието на дърводобивния бранш, регулаторните режими и подобряването на бизнес средата в сектора. Инж. Маринов обоснова необходимостта от ясни правила в съответствие с ангажиментите на двете страни и осигуряване на възможността за българските дървопреработващи и мебелни фирми да бъдат равностойни реномирани европейски фирми (сн. 1).

Председателят на Асоциацията „Общински гори“ инж. Тихомир Томанов бе поканен на работна среща в ИАГ на **30 май**. Той представи приоритетите и проблемите в работата на АОГ през тази година. С ръководството на ИАГ бяха обсъдени проблеми в областта на дисциплината на ползване в горите, равнопоставеността на контрола върху различните собственици и субекти в горските територии и статутът на горските инспектори. Инж. Маринов изказа готовност за активна политика на диалог и сътрудничество за постигане на общите цели - законосъобразно и ефективно управление на горите (сн. 2).

На **31 май** работна среща, с която започна диалогът на ИАГ с дърводобивни и дървопреработвателни фирми, бе проведена в Югозападното държавно предприятие - Благоевград. Бяха дискутирани проблеми, свързани с добива и преработката на дървесина, цените, пазарите, контрола. Подчертана бе необходимостта от промяна на действащата нормативна уредба, която регламентира условията и реда за възлагане на дейности в горските територии - държавна и общинска собственост, за ползването на дървесина и недървесни горски продукти. Във форума, освен изпълнителният директор инж. Мирослав Маринов, участие взеха и директорът на дирекция „Гори и лесовъдски дейности“ г-р инж. Ценко Ценов, директорът на ЮЗДП инж. Дамян Дамянов, експерти и директори на поделенията в обхвата на Предприятието.

Пред участниците в срещата инж. Маринов подчерта, че целта е да се създадат нормални условия за работа в горите и затова с участието на всички заинтересовани страни ще се търси промяна в наредбата за ползването на дървесина, която да даде възможност за баланс на интересите и по-голяма и дългосрочна устойчивост на условията за ползване на дървесина. ИАГ ще продължи да работи за осъществяване на ефективен експертен контрол, който очаква обществеността (сн. 3).

Начини за подобряване на подготовката на ловците за бораване с оръжие бе една от темите, които обсъдиха инж. Мирослав Маринов и председателят на

НАРС-САРБ инж. Васил Василев на **3 юни**. В разговор бяха застъпени актуалните проблеми - африканска чума по свинете, подобряване на дисциплината на ловците и ловните сдружения при провеждането на ловностопанските мероприятия (сн. 4).

На **4 юни** изпълнителният директор на ИАГ инж. Мирослав Маринов се среща с председателя на УС на Националното сдружение на собствениците на недържавни гори „Горовладелец“ - Чепеларе, инж. Янко Карамитев. В срещата участваха и инж. Росен Попсабов - зам. изпълнителен директор, и г-р инж. Ценко Ценов - директор на дирекция „Гори и лесовъдски дейности“ в Изпълнителната агенция по горите.

Бяха коментирани ясни правила и съвременни принципи за устойчиво стопанисване и управление на горите. Инж. Карамитев постави въпроси, свързани с усвояването на иглолистна дървесина, засегната от снеголомите тази зима, и необходимостта от възстановяване на горите в пострадалите територии. В разговора бяха засегнати и проблеми, които се пораждат от действащата нормативна уредба - Закона за горите и Наредбата за сечите. Коментирано бе и предстоящото изготвяне на нов горскостопански план за региона. Като следващи стъпки за сътрудничество двете страни определиха провеждане на обучения на членовете на Сдружението по актуални горскостопански теми (сн. 5).

На същата дата се състоя и срещата на изпълнителния директор на ИАГ с доц. Христо Михайлов - ръководител на катедра „Ловно стопанство“ в Лесотехническия университет. Участваха зам. изпълнителният директор на Агенцията инж. Росен Попсабов и главният асистент в катедрата инж. Стоян Стоянов.

В проведената дискусия бяха обсъдени теми, свързани с начините за стопанисване на дивеча, подобряване на подготовката на кандидати-ловци, както и необходимостта от усъвършенстване на нормативната база и стратегическите рамкови документи, засягащи развитието на ловното стопан-

ство. Доц. Михайлов посочи, че трябва да се търси пълна ефективност в дейността на Ловния съвет като форма на координация между различните институции и за провеждане на диалог между заинтересованите страни.

Диалогът между ИАГ и дърводобивния бранш продължи с работни срещи на инж. Мирослав Маринов на **7 юни** в Русе, като домакин на срещата бе Северноцентралното държавно предприятие - Габрово, начело с директора инж. Цветелин Миланов. Участваха г-р инж. Ценко Ценов и инж. Олег Илиев - началник на отдел „Държавни горски предприятия“ в МЗХГ, и над 100 представители на фирми от бранша. Обсъдено бе и създаване на горскостопанска камара на дърводобивните фирми.

На **12 юни** изпълнителният директор на ИАГ посети Южноцентралното държавно предприятие - Смолян, отново с експертното участие на г-р инж. Ценко Ценов и инж. Олег Илиев. Участваха инж. Ботьо Арабаджиев - директор, и инж. Елин Лилов - зам.-директор, на ЮЦДП, директори и експерти от териториалните поделения на Предприятието и представители на дърводобивните фирми от Смолянския, Кърджалийския, Пловдивския, Хасковския и Пазарджишкия регион. Акцент в обсъжданията бяха темите за организацията на работата и изпълнението на дейностите в горите, нормативните промени и бъдещите форми на взаимодействие между държавата и фирмите в сектора (сн. 6).

Представители на дърводобивния и дървопреработвателния бизнес от Северозапада бяха поканени на среща във Враца

на **18 юни**. Домакин бе Северозападното държавно предприятие, с директор инж. Цветко Цветков. Участваха г-р инж. Ценко Ценов, директори на горските стопанства и експерти от териториалния обхват на Предприятието и над 60 представители на дърводобивните фирми от региона. „Длъжни сме заедно да потърсим балансиран подход при планирането на решения по проблемите в дърводобива и това трябва да стане с участието на всички заинтересовани страни“ - каза инж. Мирослав Маринов. Срещата приключи с избор на представители от региона, които да вземат участие в работните групи по промени в редица наредби, свързани с дърводобивната дейност. Необходимостта от разширяване на диалога в осъществяването на политиката в областта на дивечовъдството и опазването на дивечовите запаси е подчертана на състоялата се на **10 юни** среща на изпълнителния директор на ИАГ инж. Мирослав Маринов с председателя на Професионалната ловна асоциация в България и изявен ловен специалист инж. Иван Негов.

XXII годишна среща на Ръководството на Съюза на европейските лесовъди

На 13-16 юни в Майенфелд, Швейцария, се проведе годишна среща на Ръководството на Съюза на европейските лесовъди. Във форума взеха участие 47 представители на ръководствата на националните организации от 17 държави от Европа. За първи път през тази година имаше представители на организации от Албания, Украйна и Република Северна Македония. Съюзът на лесовъдите в България е редовен член на СЕЛ от 1997 г. и активно участва в годишните срещи, когато се формулира политиката и се отчита неговата дейност, като имаме член на Президентството - г-р инж. Анна Петракиева, и три гласа в ръководството - проф. г-р Иван Палигоров, инж. Борис Господинов и инж. Севдалина Димитрова.

Годишната среща бе организирана от Fachverein Wald SIA (FVW), Швейцария, и се проведе в Образователния център за горите, дървесината, конструирането и дизайна. С приветствени думи към участниците се обърна председателят на СЕЛ Майкъл Диймер. В рамките на програмата бе проведен семинар „Иновации в горите по време на климатичните промени“. Бе представена обстойна презентация „Предизвикателства на климатичните промени в страните от Европа

- проблемите“ с автор г-р Йозеф Хесс - президент на Швейцарската конференция за горите, дивата природа и ландшафта (KWL), вицепрезидент на Правителствения съвет на кантон Обвалден и ръководител на Кантоналния офис по строителство и пространствено развитие.

Кратки презентации, посветени на адаптирането на горите към климатичните промени и свързаните с това проблеми и предприетите мерки и действия от всяка страна за тяхното решаване, бяха представени от седем държави - Германия, Франция, Швейцария, Полша, България, Финландия и Швеция. На основата на поставените в презентациите проблеми бяха обособени седем иновативни работни групи, които в две свои заседания търсеха идеи и решения, които бяха представени и дискутирани общо.

Семинарът завърши с презентация на проф. г-р Харалд Бугман от ЕТХ - Цюрих, Департамент по екологични науки и Център за моделиране на климатични системи „Колко иновация ще бъде препоръчителна по отношение на проблемите с климатичните проблеми в горите?“. Беше представен швейцарският опит в борбата с климатичните промени, приспособяването на

местни гървесни видове при променените условия на месторастване по разработен софтуер, който дава съответната прогноза. Участниците имаха възможност да посетят на терен възобновени след ветровал защитни гори, при които е дадена насока в процеса на естественото възобновяване, с фокус върху видовете на бъдещето, които биха понесли по-добре климатичните промени. Особено внимание бе отделено на защитните гори около инфраструктурата и населените места, за които се полагат специални грижи, за да защитават от ветровали, снеголоми и лавини, и се стопанисват по групи гървета за постигане на максимален ефект на защита. Финансирането на дейностите се осигурява от Швейцарското федерално правителство по специална програма с проектнобюджетно финансиране.

В рамките на годишната среща на СЕЛ бе обсъден и приет детайлен отчет за дейността през последната година, представен от членовете на Президентството, които водят съответната дейност. Всеки един от членовете презентира различни аспекти от дейността на Съюза на европейските лесовъди - участието на СЕЛ в официалните работни групи към Европейската комисия, имащи отношение към формулиране и реализиране на съвременната горска полити-

Работа по групи в иновативен тематичен семинар

ка в Европа; резултатите от работата на Групата за диалог по въпросите на горското стопанство и корка, Експертната група по индустрия, базирана на продуктите от горите, Европейския горски процес по горска педагогика и други. Д-р инж. Анна Петракиева докладва два аспекта от работата на Президентството през изминалата година - постиженията на СЕЛ в осъществяване на проекти „Горска педагогика“ и „Летни студентски стажове“.

Бе представен и приет работен план за периода 2019-2020 г., обсъден и приет отчет за бюджета за 2018 г., както и бюджет на СЕЛ за 2019 година. Бе представен и отчет на одиторите, приет единодушно.

На срещата бе представена и приета поканата на Полша за домакинство на годишната среща на Ръковод-

1.

Участници в работната среща на Съюза на европейските лесовъди

Президентът на СЕЛ Михаел Диймер (в средата) връчи грамоти за активно дългогодишно участие в работата на Съюза на Беате Хаспечар и Руди Изели от Швейцария

на представителите на СЛБ за участие в работната среща са за сметка на СЕЛ и са осигурени от дарения. Неразделна част от отчета е и подробният финансов отчет, заедно с всички документи и презентацията на Съюза на лесолюбите в България. Ръководството на СЛБ изказва своята благодарност

ството на СЕЛ през 2020 година. Бе представена и потвърдена поканата на Франция за домакинство на следващия конгрес на Съюза на европейските лесолюбители през 2021 година. Средствата

на всички спомоществователи, най-вече на директорите на ЮИДП - Сливен, СИДП - Габрово, ЮИДП - Смолян, както и на изпълнителния директор на ИАГ при МЗХГ и на директора на ЮИДП - Благоевград. Защото без покритите разходи участието на представителите на Съюза на лесолюбите в България не би било възможно. За участието на проф. д-р Иван Палигоров - дневни, пътни, квартирни разходи и такса за участие - изцяло от дарения, за д-р инж. Анна Петракиева - пътни, квартирни разходи и такса за участие се поемат изцяло от СЕЛ, а дневните разходи са за сметка на Изпълнителната агенция по горите, за инж. Борис Господинов - пътни, квартирни разходи и такса за участие - от дарения, а дневните разходи са за сметка на бюджета на списание „Гора“, ИАГ, за инж. Севдалина Димитрова - пътни, квартирни разходи и такса за участие - от дарения, а дневните разходи са за сметка на ЮИДП - Благоевград.

Проф. д-р Иван ПАЛИГОРОВ
д-р инж. Анна ПЕТРАКИЕВА
инж. Севдалина ДИМИТРОВА
инж. Борис ГОСПОДИНОВ

Информация

Приключи работата по проект „Горите на орела“

На 27 юни, в Деня на орела, ИАГ и Българското дружество за защита на птиците поканиха журналисти на пресконференцията по случай приключването на проекта „Опазване на ключови горски местообитания на малкия креслив орел в България“, финансиран по програма LIFE+ на ЕС, работата по който продължи 6 години на територията на 16 ключови зони - част от мрежата „Натура 2000“ в Югоизточна България. Пресконференцията бе открита от главния секретар на ИАГ д-р Илиан Тоцев, а резултатите от изпълнението на проекта бяха презентирани от координаторите от страна на БДЗП инж. Ваня Рътарова и от ИАГ - главен експерт инж. Николай Василев (сн. 1).

Проектът е с изключително добро изпълнение и добри практики в опазването на защитения вид малък креслив орел, наричан още горски орел. Извършено бе проучване на влиянието на горскостопанските практики върху местообитанията на вида и чрез пилотно тестване и прилагане на метода за горска инвентаризация и планиране в три ДГС и едно ДЛС бе осигурено устойчиво стопанисване на над 130 000 ха гнездови местообитания на малкия креслив орел. Бе разработен и приет Националният план за действие за малкия креслив орел в Бълга-

рия за 2019-2028 година. В рамките на проекта бе разработено и предложение за горскоекологичната дейност, финансирана по мярка 15.1 от ПРСР, която предвижда компенсаторни плащания за стопаните на горите за пропуснати ползи от изпълнените от тях ангажменти по опазване на горските хабитати и видове. Бяха положени усилия за опазване на хранителните местообитания на вида. С информационните материали бяха разпространени примери за добри практики при алтернативното ползване на горските ресурси, като ДГС - Кости, подкрепено в производството на манов мед и пчелни продукти.

Над 30 обучения с повече от 500 участници бяха проведени по проекта. За бъдещите лесолюбители бе разработен лекционен курс в рамките на учебната програма на ЛТУ. В петте издания на кампанията „Аз пазя горите и орлите на България“, целта на която беше да отличи добрите практики в борбата с престъпленията срещу живата природа, са наградени 56 души.

Едно от най-големите постижение на проекта е успешното партньорство между държавната структура - ИАГ, и неправителствената организация - БДЗП, и изключително сърцатата работа на над 50 души, работи-

ли за проекта в продължение на 6 години. Същото бе заявено и от инж. Мирослав Маринов - изпълнителен директор на Изпълнителна агенция по горите, при откриването на последното дванадесето заседание на Надзорната група по проекта (на която инж. Маринов е председател). В срещата, която се проведе на 28 юни, взеха участие ръководството на ИАГ и представители на БДЗП, МЗХГ, ЮИДП и ЮИДП (сн. 2). Инж. Василев представи накратко пред членовете на Надзорната група основните постигнати резултати от приключващия проект, като посочи, че той е допринесъл за постигане на половината от оперативните цели на Стратегическия план за развитие на горския сектор в Република България 2014-2023 година.

Участниците в срещата се обединиха около мнението за необходимостта от бъдещи действия за надграждане на постигнатите резултати по опазване на целевия вид и неговите гнездови местообитания - българските гори. Посочено бе, че укрепването на това ползотворно партньорство се очаква да бъде постигнато и чрез изпълнение на следващ проект по програма LIFE за малкия креслив орел, при който освен ИАГ и БДЗП като партньори са включени СИДП и ЮИДП. ¶

Ще бъдат увеличени площите за залесяване с медоносни дървесни видове в държавните горски територии

Ръководството на Изпълнителната агенция по горите на 6 юни проведе работно съвещание в Горската семекопелна станция - София, където изпълнителният директор инж. Мирослав Маринов и директорът на дирекция „Гори и лесовъдски дейности“ в ИАГ д-р инж. Ценко Ценов се срещнаха с водещи експерти по възобновяване на горите от ИАГ, регионалните дирекции по горите, държавните предприятия, горските стопанства и горските семекопелни станции. Беше обсъден досегашният опит и възможностите за увеличаване на насажденията от медоносните дървесни видове в нашата страна. В работата на съвещанието участва доц. д-р Георги Костов - съветник на министъра на земеделието, храните и горите Десислава Танева.

Презентация „Възможности за увеличаване на залесяването в държавните горски територии и подобряване на видовия състав на насажденията чрез залесяване с медоносни видове“ изнесе инж. Мария Чамбова - главен експерт в отдел „Възобновяване, стопанисване, ползване и защита на горите“ на ИАГ, и инж. Антонина Костова - държавен експерт в отдел „Държавни предприятия“ в Министерството на земеделието, храните и горите. Темата на презентацията на инж. Мария Беловарска - директор на ГСС - София, бе „Горски репродуктивни материали от медоносни дървесни видове“. В последвалата дискусия експертите коментираха сегашните възможности на горските стопанства и разсадниците да развият дейността по увеличаване на площите, заети с медоносни видове, в държавните горски територии до 10-15 на сто. Общо бе становището, че това е възможно с редица нормативни, организационни и практически решения. - Ще се направят необходимите промени в нормативната база и ще бъдат изготвени указания и упражнен необходимият контрол, така че да се избегнат административни пречки за осъществяване на дейността - увери присъстващите инж. Мирослав Маринов.

- Осъществяването на тази задача, която е официалната политика на МЗХГ в условията на намаленото залесяване, ще презентира горския отрасъл пред обществото от най-добрата му страна - подчер-

та доц. Георги Костов. - Във всяка изготвяна горскостопанска програма трябва да бъдат записани места, където се развива пчеларството, а плановете за залесяване на медоносната растителност да бъдат комплексни и дългосрочни. За осъществяването на тази дългосрочна задача не трябва да се пренебрегва сътрудничеството с научните работници от ландшафтната архитектура, полезен ще бъде опитът на Агробиоинститута и неговата високотехнологична лаборатория на Селскостопанската академия. Създаването на повече площи с медоносна растителност не означава само залесяване на нови блокове култури, но и възможност за допълване с нея като спътници на вече създадените гори.

Разсадниковите площи могат да се използват за производството не само на фиданки от медоносните горскодървесни видове, но и на цъфтящи храсти - каза още доц. Костов.

Беше обсъждана и нуждата от информационна и разяснителна кампания сред пчеларите, включително и изготвяне на апел към общността за отговорно засаждане на цъфтящи горскодървесни видове и възможността за безвъзмездно предоставяне на фиданки на пчеларски и други заинтересовани организации, да се насърчи участието на пчеларите по места да участват с доброволен труд в залесяването на площи с медоносни видове.

Събранието прие проект за решения. (Материалите за работната среща четете на стр. 14). **Т**

Новини от държавните предприятия

ЮЗДП - Благоевград: Модерни практики за подобряване на състоянието на горите

Приключиха ежегодните съвещания по стопанисване на горите, организирани от Югозападното държавно предприятие съвместно с Регионалните дирекции по горите в Благоевград, Кюстендил, София, Пазарджик и Пловдив. От 11 до 14 юни служители от териториалните поделения и централното управление на ЮЗДП, представители на ИАГ, Лесотехническия университет, ЛЗС и ГСС в София и Института за гората и лесовъди на частна практика обменяха опит и практически умения при провеждане на лесовъдските дейности. В дискусиите все по-интензивно се обсъжда подобряване състоянието на горите от гледна точка на растящия интерес и изисквания на обществото да се поддържа постоянно дървесно покритие, така че гората да изпълнява многобройните си екологични и рекреационни функции. По време на съвещанията бяха коментирани и възможни промени в различни нормативни документи, свързани с работата на лесовъдите и дърводобивните фирми.

Тази година домакини бяха 4 териториални поделения на ЮЗДП. В ДЛС „Арамлиево“ участниците обсъждаха резултатите от прилагането на новите законови изисквания при стопанисване на буковите и дъбовите гори. Коментирано беше и здравословното състояние на горите от черен бор във водосбора на яз. Огняново.

В ДГС - Радомир, акцент в дискусиите бяха грижите, които трябва да се полагат за иглолистните култури, изкуствено създадени от поколения лесовъди през последните сто години за борба с ерозия-

та и укротяване на поройните реки в района (снимката).

В м. Кадийца във Влахица планина експертите обсъдиха иновативен метод, приложен от ДГС - Симитли, при стопанисването на 130-годишна букова гора. Насаждението е част от европейската екологична мрежа „Натура 2000“ и затова специално внимание беше отделено на запазването на групи от биотопните дървета.

В 100-годишни иглолистни гори в ДЛС „Дикчан“ бяха демонстрирани лесовъдски мероприятия, насочени към поддържане на различни по възраст дървета, които гарантират устойчивост на насажденията и съхраняване на родопските горски пейзажи.

Снежана ПАСКАЛЕВА

Възможности за увеличаване на залесяването в държавните горски територии и подобряване на видовия състав на насажденията чрез залесяване с медоносни видове

Инж. Мария ЧАМБОВА - главен експерт
в дирекция „Гори и лесовъдски дейности“ в ИАГ

През 80-те и 90-те години на миналия век залесяванията в страната годишно са 300 000-400 000 дка, като в около 20 % от тях са били използвани акация, липа и други медоносни гървесни видове.

През последните години залесяванията са с намален обем - 15 000-20 000 дка годишно, като включването на медоносни гървесни видове в състава на културите не навдигава 10 на сто.

В България традиционно превес имат залесяванията с широколистни видове, които представляват около 80 % от всички създадени горски култури. Най-използваните широколистни видове са евроамериканските тополи, а след тях са гърбовете - червен, зимен, летен, блаун.

По данни от инвентаризацията на горските култури, която ежегодно се извършва през октомври, за последните пет години са създадени 63 383 дка широколистни култури - 32 946 дка (50 %) са тополи и 18 234 дка (30 %) гърбои. От горските гървесни медоносни видове - липи, бяла акация, явори (шестил, мекиш, клен) и други, които са основна паша за пчелите, са създадени общо 7948 дка, от които 5650 дка с акация, или 71 на сто. За увеличаване на залесяването в държавните горски територии чрез минимум 10-15 % с медоносни гървес-

ни и храстови видове е необходимо да се определят приоритетни площи за залесяване, които трябва да се включат в „Програмите за залесяване и подпомагане на естественото възобновяване“ на държавните горски предприятия. Такива са:

- Горски територии около населени места и големи пчелини.
- Територии с потенциална опасност от възобновяване на ерозията.
- Площи, граничещи с язовири и водни площи, използвани за водоснабдяване.
- Площи в периферията на гората.
- Площи, в които е необходимо подпомагане на естественото възобновяване чрез залесяване.

Изборът на гървесни и храстови видове за залесяване трябва да бъде съобразен с предвижданията на Националната стратегия за развитие на горския сектор и Стратегическия план за развитието на горския сектор, оптималния бъдещ състав в съответствие с утвърдените горскостопански планове или програми за горските територии, планове за управление и запоедите за обявяване на защитените територии и зони. Изборът на видове за залесяване се извършва съгласно Класификационната схема на типовете горски месторастения в Република България.

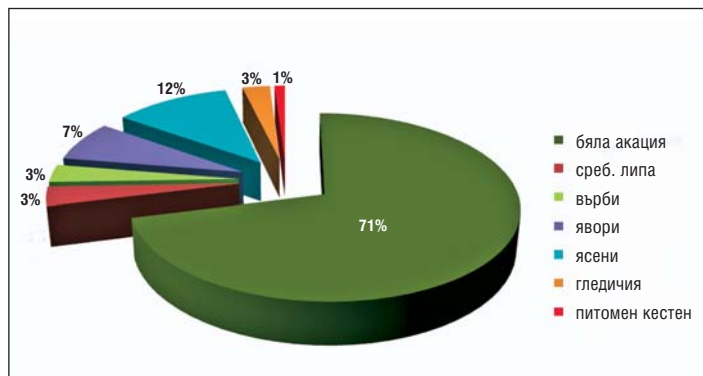
При залесяванията се използват подходящи схеми, начин на смесване и гъстота, съобразени с условията, целите на залесяване и Наредба № 2/07.02.2013 г. за условията и реда за залесяване на горски територии и земеделски земи, използвани за създаване на специални, защитни и стопански гори и на гори в защитени територии, инвентаризация на създадените култури, тяхното отчитане и регистриране (ДВ, бр.16 от 19.02.2013 г.)

За увеличаване на залесяванията с медоносни видове и подобряване на видовия състав са подходящи гърбоите насаждения със затруднено възобновяване. Съобразно условията и целите, смесването с фиданки от други видове може да бъде единично, редово или в групово-мозайчна смес. При летния гърб подходящи за смесване са сребролистна и гребнолистна липа и полски клен, при зимния гърб - липи, явор, шестил и дива череша, а при блауна - сребролистна липа и брекина.

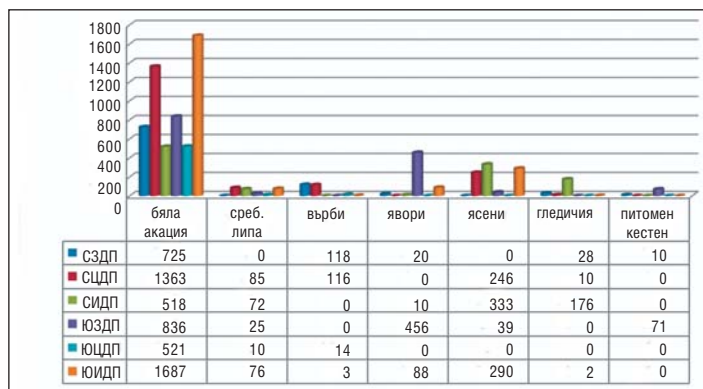
При създаване на гърбои, ясенови и черноборови култури като спътници може да се предвижда използване на сребролистната и гребнолистна липа, а при белоборовите култури - едроллистната липа. Липата се внася единично или в групово-мозайчна смес.

Какво могат да направят държавните горски предприятия и техните териториални поделения за нуждите на пчеларството:

- Да засилят диалога с пчеларите.
- Да преценят възможностите в настоящия момент за увеличаване на участието на медоносните гървесни и храстови видове при планираните залесявания съобразно наличните фиданки в държавните горски

Фиг. 1. Разпределение на използваните за залесяване медоносни видове за 2014-2018 г. (в %)

Фиг. 2. Залесяване с медоносни видове по държавни предприятия за периода 2014-2018 г. (в дка)

разсажници.

- Да определят площи, които са подходящи за залесяване с медоносни дървесни и храстови видове, върху които могат да се поставят пчелини.

- Да създадат навременна организация за събиране на семена и производство на фиданки от медоносни дървесни и храстови видове.

- Съвместно с пчеларските организации да изработят критерии за определяне на съществуващи площи, заети с медоносна дървесна растителност, подходящи за поставяне на пчелини.

- Да публикуват на интернет страниците на териториалните поделения информация за подходящите за поставяне на пчелини площи.

- Да включат активно в залесяването на площи с медоносни и храстови видове пчеларските организации и пчеларите по места.

- Да определят по един служител във всяко териториално поделение, който да отговаря за осъществяване на комуникацията с пчеларите по места.

- Да популяризират възможностите за безвъзмездно предоставяне на фиданки за нуждите на пчеларите, както и за производство на фиданки от медоносни видове по предварителна заявка.

- Да провеждат разяснителни кампании сред пчеларите по места за отговорно засаждаване на медоносни дървесни и храстови видове.

- Да спазват стриктно изискванията на Наредба № 13 от 26.08.2016 г. за мерките за опазване на пчелите и пчелните семейства от отравяне и начините за провеждане на растителнозащитни, дезинфекционни и дезинсекционни дейности.

- Да потърсят и прилагат методи и технологии за растителна защита, които не са вредни за пчелите.

Горски репродуктивни материали от медоносни дървесни видове

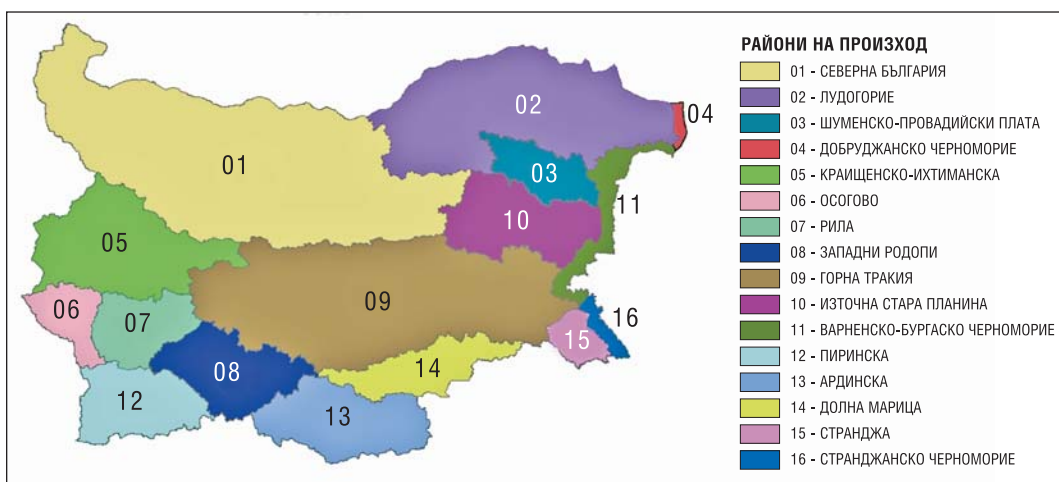
Инж. Мария БЕЛОВАРСКА - директор на ГСС - София

Горската семепроизводствена база (ГСБ) е горска територия, в която са включени всички регистрирани базови източници за добив и производство на горски репродуктивни материали (ГРМ), изградена в резултат на селекция, провеждана във всички горските територии. Площта на ГСБ е 33 328.7 ха, което представлява почти 1 % от залесената площ на страната. Общият брой на одобрените базови източници е 3328 и включва 33 176.82 ха насаждения за семепроизводство, 142.85 ха семепроизводствени градини и 9.03 ха клонови колекции от 49 дървесни вида - 15 иглолистни и 34 широколистни.

Целта на горската семепроизводствена база е осигуряване на устойчиви по количество и качество реколти, използване на ГРМ с контролиран произход, запазване на биологичното разнообразие, както и съхранението на автохтонните и подобрените чрез методите на горската селекция генетични ресурси.

На територията на страната са обособени 16 района на произход (фиг. 1). Въз основа на това райониране е изготвена препоръчителна схема за използването на добитите ГРМ от категории „идентифициран“ и „селекциониран“, в зависимост от произхода им (фиг. 2). Всяко придвижване и използване на ГРМ трябва да бъде съобразено със съответните биологични изисквания на вида, като се държи сметка за следните показатели: релеф; степен на овлажняване на почвата; химичен състав на почвите (РН и варовик); почвено богатство; количество на валежите; дължина на вегетационния период; екстремни температури; атмосферна влажност; степен на ерозираност на почвата; надморска височина; отношение към светлината; съвместимост на видовете; конкурентна растителност; механичен състав и уплътненост на почвата; изложение и други.

Съгласно схемата, добитите ГРМ в оцветените с еднакъв цвят (шрих) горскостопански подобласти и подпояси могат да бъдат използвани само в подобластите и подпоясите със същите цветове.

Фиг. 1. Карта на районите на произход в Р. България

Най-добрите практики за използване на ГРМ са:

- В същите насаждения, от които са добити използваните ГРМ.
- В съседните насаждения на източника, от които са добити ГРМ.
- В насаждения, разположени в един район на произход и горскорастителен подпояс с това на източника на изходните ГРМ. Във връзка с промените на климата - засушаване и затопляне, трябва да се работи много внимателно с преместването на ГРМ в диапазона от 0 до 700 м надморска височина. Сnižаването на употребата по надморска височина не трябва да бъде по-голямо от 100-200 метра. В тези случаи е необходимо да се обърща особено внимание на компонентата на изложението и количеството на валежите.

Горските репродуктивни материали от категориите „окачествен“ и „изпитан“, произведени от семепроизводствени градини, могат да се използват:

- В същия район на произход на клоновете, от които е създадена семепроизводствената градина - когато градината е създадена от клонове, произхождащи от един район на произход, а също така и в допустимите райони на произход, съгласно схемата за придвижване.

- В съответните райони на произход на съставните клонове в градината - когато градината е създадена от клонове, произхождащи от различни райони на произход.

Код на растителна подобласт	Район на произход горскорастителна подобласт	Горскорастителен подпояс									
		Заливни и крайречни гори (м н.в.)	Ксеротермични и кораволистни дъбови гори (м н.в.)	Ксеротермични дъбови гори (м н.в.)	Равнинно-хълмисти дъбови гори (м н.в.)	Хълмисто-предпланински смесени широк. гори (м н.в.)	Нископланински гори от горун, бук и ела (м н.в.)	Среднопланински гори от бук, ела и смърч (м н.в.)	Горнопланински смърчови гори (м н.в.)	Високопланински гори от субалпийски смърч и мура (м н.в.)	Субалпийски формации от ед. дървета, клекове и храсталаци (м н.в.)
01	СБ	0-600 (500-700)			0-400 0-400	400-600	600-800 800-1000	1000-1200 1200-1500	1500-1800	1800-2000	2000-2200
02	Л	0-600 (500-700)			0-400 0-400	400-500 500-600	600-800 800-1000				
03	ШПП	0-600 (500-700)			0-400 0-400	400-500 500-600					
04	ДЧ	0-600 (500-700)			0-400 0-400						
05	КИ	0-600 (500-700)				400-600	600-800 800-1000	1000-1200 1200-1500	1500-1800	1800-2000	2000-2200
06	О	0-700 (600-800)			0-500 400-500	500-600 600-700	700-900 900-1000	1200-1700	1700-2000	2000-2200	над 2200
07	Р	0-700 (600-800)			0-500 400-500	500-700	700-1000	1200-1700	1700-2000	2000-2200	2200-2500
08	ЗР	0-700 (600-800)			0-500 400-500	500-600 600-700	700-900 900-1000	1200-1700	1700-2000	над 2000	
09	ГТ	0-700 (600-800)			0-500 400-500	500-600 600-700	700-900 900-1000	1200-1700	1700-2000	2000-2200	над 2200
10	ИСП	0-700 (600-800)			0-500 400-500	500-600 600-700	700-900 900-1000				
11	ВБЧ	0-700 (600-800)			0-500 400-500						
12	П	0-800 (700-900)	0-200 (100-300)		200-400 200-600 400-600	600-800	800-1200 1200-1500	1500-1900	1900-2200	2200-2500	2500-2700
13	А	0-800 (700-900)	0-200 (100-300)		200-400 200-600 400-600	600-800	800-1200 1200-1500	1500-1900	1900-2200		
14	ДМ	0-800 (700-900)		0-200 (100-300)	200-400 200-600 400-600	600-800					
15	С	0-700		0-200 (100-300)	200-400 200-600	600-800					
16	СЧ	0-200		0-200 (100-300)	200-400 200-600	600-800					

* добитите ГРМ в оцветените с еднакъв цвят (щрих) горскорастителни подобласти и подпояси могат да бъдат използвани само в подобластите и подпоясите със същите цветове

Фиг. 2. Схема за използването на ГРМ, добити в Р. България от източници от категориите „идентифициран“ и „селекциониран“ в зависимост от произхода им

Таблица

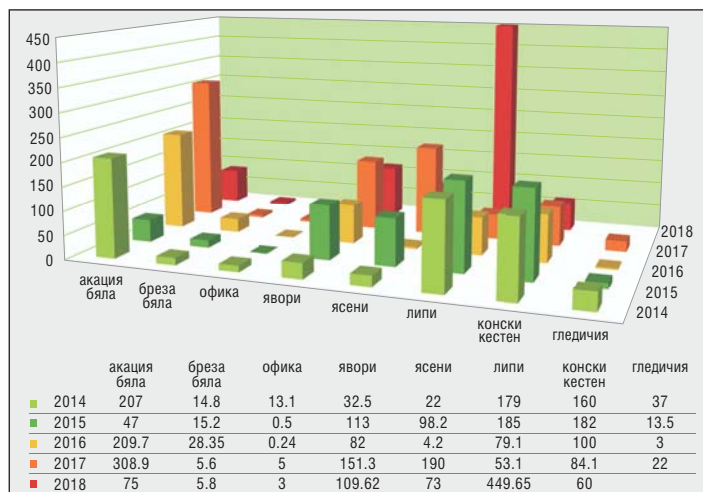
Стъпки при производството на ГРМ

Дървесни видове	Срокове				Ран- деман	Съхраняване - условия и срок		
	цъфтеж	узряване	разсей- ване	събиране		влаж- ност	температура	срок
	месец (десетдневка)/година					%	%	°C
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Акация бяла	IV-V	X	II-IV	X-II	22 15-33	5-15	0-5 херметично	10 20-60
Липа дребнолистна	VI-VII	IX	X	X	80-85	12-17	обикн. хермет.	2
Липа едролистна	VI	VIII-IX	X	X		8-12	0-4	3-5
Липа сребролистна	VII	IX-X	X-II	X-II		7-8	-4 до -10	над 5
Конски кестен	IV(2)-V	IX	IX(2)-X(1)	IX(2)-X(1)	70-95	90 60-90	обикновени -1	0.5 1
Шестил	IV-V	IX(2)-X(1)	X-XI	X	75 70-80	15 7	обикновени под 0	2 3+
Бреза обикновена	IV-V	VII(3)- VIII(1)	IX-II	VIII	35 90-95	11-18 7-8 4	обикновени 5 хермет. -4 до -10 херм.	0.5 2-3 3-5

При производството на горски репродуктивни материали е важно да бъдат спазени следните стъпки: планиране на производството; провеждане на фенологични наблюдения, оценка на годността на реколтата; съблюдаване на сроковете за събиране (таблицата); събиране на партидите, сертифициране и етикетирание; оценяване на партидите и съхранение при оптимални условия преди посев.

Особено внимание трябва да се обърне при добива на семена от някои основни медоносни видове, като липите и бялата бреза. При липите е присъщ дълбок семенен покой. За да се избегне необходимата им топло-студена стратификация при пролетен посев, се прилага ранен есенен посев със семена във физиологична (восьчна) зрялост. При липса на опит за определяне на восьчната зрялост е препоръчително да се изпратят проби за предварителен анализ в горските семеконтролни станции.

За предотвратяване на събирането и сформирането на негодни или нискокачествени партиди от бяла бреза трябва от всяко набелязано дърво да се вземат реси - съплодия от различни части на короната. Те се поставят в отделна опаковка и се надписват с номера на дървото, от което са взети. При вземане на проби за предварителен анализ е необходимо да се проверява за нападнатите брезови съплодия от галица. Те

Фиг. 3. Събрани количества семена (в кг) в периода 2014-2018 г.

ясно се разпознават с невъоръжено око. От заразени дървета не се събират съплодия за предварителен анализ.

При събирането на семената е важно да бъдат спазвани количествата на пробите, сроковете за изпращането, начинът на съхранението им и да бъдат придружени от необходимите документи. Горите като източник на нектар и прашец са много ценни. При горскодървесните видове излъчването на нектара от цветовете е в по-голямо количество и по-постоянно, тъй като не се влияе в такава степен от засушаванията, както при растенията на откритите места. По-разпространени и с по-голямо значение за пчеларството медоносни дървесни растения са липите, кестените, офиката, бялата акация, обикновената бреза, гледичията, ясените и шестилът.

През последните пет години (2014-2018 г.) на територията на страната от посочените видове са събрани достатъчни количества семена, за да се обезпечат предвидените залесявания (фиг. 3). На територията на страната има възможност за добив на семена от медоносни видове с високо качество от одобрени базови източници от категория „селекциониран“ и „окачествен“. От по-важните медоносни видове са одобрени следните базови източници: липи - 10 семепроизводствени градини и 94 насаждения за семепроизводство; обикновен кестен - 17 насаждения за семепроизводство; бяла акация - 31 семепроизводствени градини; бяла бреза - 28 насаждения за семепроизводство, и други.

Новини от държавните предприятия

СИДП - Шумен: В центъра на Вниманието - лесозащитните пояси

Лесозащитните пояси в Добруджа трябва да се стопанисват от лесовъдите в горските и ловните стопанства - бе общият извод на експерти от териториалните поделения на Добричка и Варненска област от Североизточното държавно предприятие, частни лесовъди и представители на обществеността от региона, които се включиха в съвещанието по стопанисване на горите, организирано от ДГС - гр. Добрич. В работата му участва инж. Веселин Нинков - директор на СИДП - Шумен.

Директорът на стопанството инж. Цанко Николов отбеляза, че благодарение на поясите горите са успели да се предпазят от ветровата ерозия, а дивечът намери в тях убежище. Като проблем той посочи грешките в земеразделянето, които трябва да бъдат поправени, защото има много случаи, в които стопаните претендират, че част от пояса е земеделска земя.

Един от дългогодишните директори на ДГС - гр. Добрич, д-р инж. Йордан Петров запозна колегите си с научни изследвания върху лесозащитните пояси в Добруджа. - Никъде другаде в Европа няма такива пояси и трябва да се гордеем с този проект, който българските лесовъди са осъществили в миналото, а изсичането им ще е генерална грешка, както и предаването им за стопанисване на земеделските производители, защото стопанисването на тези съоръжения е възможно само от професионалисти, каквито са лесовъдите, каза инж. Петров.

Директорът на РДГ - Варна, инж. Тодор Гичев предложи поясите с акация и гледичия да се почистят и да се залесят с по-устойчиви на промените в климата местни видове. Водещият одитор на проверката, която се повежда в СИДП, инж. Теодор Тодоров припомни, че поясите са гори с висока консервационна стойност и трябва да се стопанисват така, че да се поддържат техните функции, включително и като коридор за миграция на много животински видове, които биха изчезнали, ако поясите се унищожат. По време на съвещанието бяха разгледани и гори, създадени преди 50-60 години (снимката).

Татяна ДИМИТРОВА

ЮЗДП - Благоевград: Незаконна сеч на немаркирани дървета е разкрита след съвместна проверка

При съвместна проверка на служители на ДГС - Тетевен, РДГ - Ловеч, и представители на Община - Тетевен, на 31 май е разкрита незаконна сеч на немаркирани дървета, без издадени писмени позволителни, в м. Сушица, в землището на с. Голям извор. Нарушението е установено в горски територии - държавна, общинска и частна собственост, намиращи се близо

до действащ обект за добив на дървесина от общински гори. Работници на фирмата, която извършва дърводобив, са отсекли и немаркирани дървета в съседни имоти.

Незаконно отсечената дървесина от държавни гори е 9 м³, от които 6 м³ са иглолистни дърва за огрев и 3 м³ - строителна дървесина. Служителите на ДГС - Тете-

вен, са съставили констативен протокол за нарушението, а преписката е изпратена в Районна прокуратура - Тетевен. Същите действия са предприети и от инспекторите на РДГ - Ловеч, и общинските служители.

Дървесината е задържана на временния склад на общината.

Снежана ПАСКАЛЕВА

ОБЗОР НА СЪСТОЯНИЕТО НА

Таксацията на дивеча през пролетта на 2019 г. се проведе съгласно указанията на Изпълнителната

агенция по горите, дадени с писмо № ИАГ - 1379/22.01.2019 г. В определения срок са проведени съ-

вместни регионални съвещания за организацията, сроковете и методите за таксирание на дивеча с пред-

ПРОЛЕТНО ТАКСИРАНЕ НА ДИВЕЧА

РДГ	ВИД ДИВЕЧ												
	ЕДЪР ДИВЕЧ											ДРЕБЕН	
	Бл. елен	Ел. лопатар	Сърна	Дива свиня	Дива коза	Глухар	Муфлон	Мечка	Алп. козирог	Тиб. як	Зубър	Заек	Фазан
Берковица	225	19	1694	826	0	0	6	3	0	0	0	738	364
Благоевград	189	161	2965	2195	0	362	224	99	0	0	0	2125	6
Бургас	2156	866	3479	5321	0	0	362	0	0	0	0	1305	0
Варна	1504	490	1236	2372	0	0	329	0	0	0	0	1202	2267
Велико Търново	1665	364	2062	2261	0	0	165	91	0	0	0	427	722
Кърджали	482	314	1638	1348	6	0	521	6	0	0	0	1389	531
Кюстендил	212	108	784	765	74	0	135	26	0	0	0	268	0
Ловеч	899	132	1064	1682	3	0	0	84	0	0	0	199	170
Пазарджик	450	154	1938	1841	263	823	398	86	0	0	0	733	0
Пловдив	1501	1389	2333	2321	746	193	647	79	0	0	0	1262	753
Русе	3543	413	2356	1964	0	0	19	0	0	0	48	2015	958
Сливен	642	70	1423	1794	0	0	71	0	0	0	0	314	97
Смолян	346	95	1100	978	423	522	228	63	0	0	0	874	0
София	1788	1844	1747	2248	136	72	556	15	0	20	0	363	0
Стара Загора	687	3	1430	988	22	0	55	71	0	0	0	836	329
Шумен	3506	269	1985	2499	0	0	232	0	0	0	0	845	292
ДАСР по РДГ:	19 795	6691	29 234	31 403	1673	1972	3948	623	0	20	48	14 895	6489
НП „Рила“													
НП „Пирин“													
НП „Централен Балкан“													
УОГС - Петрохан	40	60	300	40	0	0	0	0	0	0	0	50	0
УОГС - Юнгола	0	35	65	52	0	4	60	0	0	0	0	40	0
МНО	9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Предост. на др. ведомства:	49	95	365	92	0	4	60	0	0	0	0	90	0
Берковица	233	0	6913	4528	0	0	0	0	0	0	0	29 452	29 480
Благоевград	0	4	3437	3492	0	0	0	23	0	0	0	19 201	470
Бургас	735	96	4455	6116	0	0	0	0	0	0	0	18 033	2793
Варна	506	160	3564	2928	0	0	111	0	0	0	0	24 488	16 833
Велико Търново	1561	0	7456	7147	0	0	94	47	0	0	0	14 528	20 492
Кърджали	473	1142	11 183	5375	0	0	16	2	0	0	0	22 605	10 063
Кюстендил	17	0	3746	3375	0	0	0	1	0	0	0	6998	282
Ловеч	937	0	10 004	4764	0	0	0	15	0	0	0	32 150	33 063
Пазарджик	34	10	3167	2847	0	77	0	24	0	0	0	15 399	2277
Пловдив	244	0	4688	2799	25	69	0	34	0	0	0	32 007	16 727
Русе	1482	7	3839	2284	0	0	0	0	0	0	0	39 652	15 790
Сливен	914	47	5345	4133	0	0	36	0	0	0	0	27 923	8275
Смолян	591	28	6460	2482	783	1175	57	178	0	0	0	10 911	0
София	253	43	9820	8267	12	0	0	39	0	0	0	14 424	2726
Стара Загора	350	0	3571	2522	12	0	53	17	0	0	0	16 172	10 924
Шумен	2993	0	3665	2789	0	0	0	0	0	0	0	13 487	3861
Еледжик	32	178	172	322	0	0	40	0	0	0	0	45	0
Студен кладенец	42	1260	40	16	0	0	0	0	0	0	0	60	0
ПАСР по РДГ:	11 397	2975	91 525	66 186	832	1321	407	380	0	0	0	337 535	174 056
ОБЩО ДАСР 2019 г.	19 844	6786	29 599	31 495	1673	1976	4008	623	0	20	48	14 985	6489
ДАСР 2018 г.	19 175	6565	28 236	31 417	1490	1860	3869	610		20	36	14 787	6503
% спрямо 2018 г.	3.4	3.3	4.6	0.2	10.9	5.9	3.5	2.1		0.0	25.0	1.3	-0.2
ОБЩО ПАСР 2019 г.	11 397	2975	91 525	66 186	832	1321	407	380	0	0	0	337 535	174 056
ПАСР 2018 г.	10 410	2856	88 461	68 653	777	1369	405	333				337 068	165 368
% спрямо 2018 г.	8.7	4.0	3.3	-3.7	6.6	-3.6	0.5	12.4				0.1	5.0
ВСИЧКО 2019 г.	31 241	9761	121 124	97 681	2505	3297	4415	1003	0	20	48	352 520	180 545
ВСИЧКО 2018 г.	29 585	9421	116 697	100 070	2267	3229	4274	943		20	36	351 855	171 871
% спрямо 2018 г.	5.3	3.5	3.7	-2.4	9.5	2.1	3.2	6.0		0.0	25.0	0.2	4.8

ДИВЕЧОВИТЕ ЗАПАСИ В БЪЛГАРИЯ

ставители на ловните сдружения и на юридическите лица, с които има сключени договори за стопанисване

В БЪЛГАРИЯ - 2019 г.

ДИВЕЧ		ХИЩНИЦИ			
Яребица	Кеклик	Вълк	Чакал	Лисица	Ск. кучета
779	153	88	139	290	57
459	786	166	4	561	100
26	0	127	945	434	57
468	0	0	700	276	54
0	0	36	173	275	69
209	89	67	368	329	115
161	40	46	6	100	24
40	0	40	158	171	21
0	35	75	2	397	41
905	70	73	51	341	11
139	0	2	588	273	104
60	40	69	174	229	41
78	57	66	0	390	57
200	15	65	126	262	66
259	65	62	209	217	51
76	0	19	594	403	102
3859	1350	1001	4237	4948	970
0	0	6	0	0	0
0	0	2	0	12	0
0	0	0	0	0	0
0	0	8	0	12	0
33 691	274	133	3006	2784	1885
12 692	7162	229	254	1696	755
16 026	508	171	4809	2221	945
22 192	0	10	3900	2594	2366
5200	12	70	3311	2454	2032
18 526	2556	308	4807	4008	2322
12 140	1368	121	730	1249	959
14 684	230	18	4407	3161	2673
22 174	197	31	1018	1484	839
65 737	689	73	2275	2260	1243
9070	0	10	2268	1985	1738
31 348	800	180	4674	2516	899
1789	1077	169	0	2408	941
21 264	758	235	2829	3203	1980
26 457	580	40	4665	2094	851
7968	0	9	3509	2313	1852
50	0	0	15	10	0
0	40	8	20	40	10
321 008	16 251	1815	46 497	38 480	24 290
3859	1350	1009	4237	4960	970
3821	1265	982	4269	4940	1007
1.0	6.3	2.7	-0.8	0.4	-3.8
321 008	16 251	1815	46 497	38 480	24 290
320 436	17 565	1667	45 997	39 179	25 998
0.2	-8.1	8.2	1.1	-1.8	-7.0
324 867	17 601	2824	50 734	43 440	25 260
324 257	18 830	2649	50 266	44 119	27 005
0.2	-7.0	6.2	0.9	-1.6	-6.9

на дивеча.

Направена е необходимата подготовка за правилното провеждане на таксацията на дивеча както в държавните ловностопански райони и дивечовъдните участъци, така и в ловностопанските райони, в които дивечът се стопанисва от ловните дружини. Таксирането на дивеча в дивечовъдните участъци, за които има сключени договори, се провежда от юридическите лица.

На регионалните съвещания бяха разисквани начините за най-точно установяване на реални дивечови запаси. Направени са анализи на таксациите, плановете за ползване и реализирания отстрел през 2018 година.

При обработването на резултатите се приема база данни за площите, отразени в интернет базираната информационна система на ИАГ, а при допустимите запаси са нанесени корекции на тези ловностопански райони, където са приети нови ловностопански плановете. От представените обзори за състоянието на дивечовите запаси по регионални дирекции е видно, че таксирането на дивеча е преминало при добре създадена организация и контрол.

При преброяването на едрия дивеч е използван методът на пълното преброяване, като най-голямата тежест дават целогодишните наблюдения. Най-точни са резултатите, подадени от ДАС, в които има постоянно присъствие на терена и наблюдения на местата за подхранване на дивеча, водопища, калища и дивечови просеки и сватбовищата на благороден елен и елен лопатар, където се следят поведението на дивеча и миграционните процеси целогодишно.

В ловностопанските райони, стопанисвани от ловните дружини, наблюденията се извършват предимно през ловния сезон.

Във всички ловностопански райони е спазено изискването за едновременно провеждане на таксация в съседни ловностопански райони. В ловностопанските райони, стопанисвани от ловните дружини, таксацията се извършваше в присъствието и под контрола на служители от ДГС, ДАС и РДГ.

Данни от проведените таксации в трите национални парка не беше представена, поради което не са по-

сочени.

Резултатите от таксацията са представени в срок, като данните са отразени в съответните форми в интернет базираната информационна система на ИАГ.

Анализът на резултатите налага извода, че при едрия дивеч във всички ловностопански райони като цяло се формират дивечови популации, които постепенно нарастват, с изключение на дивата свиня, поради интензивния отстрел през предходната година и заради заболяването африканска чума по свинете.

Получените резултати от таксацията се характеризират със следната картина при отделните видове дивеч.

БЛАГОРОДЕН ЕЛЕН

Общата численост на благородния елен възлиза на 31 241, от които в държавните ловностопански райони (ДАСР) - 19 844, и в ловностопанските райони на дружините - 11 397. В сравнение с миналата година е налице увеличаване от 1656 бр., или с 5.3 %. Посоченото увеличаване при благородния елен е основно в държавните ловни стопанства и дивечовъдните участъци (ДУ), отдадени за стопанисване на дивеча от юридически лица по реда на чл. 36, ал. 1 от ЗЛОД. В тези райони като цяло се изпълняват добре инвестиционните програми към договорите за стопанисване на дивеча, в т.ч. регулирането на хищниците и по-ефективна охрана.

По-голям ръст на запасите има в Регионалните дирекции по горите - Шумен, Русе и София, където тенденцията от предходните години за увеличаване на запаса се запазва. Нарастването на запаса се дължи основно в редовното подхранване, ограничаване в голяма степен на браконьерството и отстрела на хищници.

Половото съотношение на този вид дивеч в държавните ловностопански райони е 1:1.1 в полза на женските екземпляри.

ЕЛЕН ЛОПАТАР

Запасът е 9761, от които в държавните ловностопански райони 6786 и 2975 в ловностопанските райони на ловните дружини. В сравнение с миналата година има нарастване на запаса общо с 340, или с 3.5 %.

Извършените контролни таксации

в някои гържавни ловностопански райони потвърждават наличната численост на запаса. Този вид дивеч основно се стопанисва в оградени площи, което прави управлението на запаса чувствително по-лесно, предвидимо и насочено към извеждане на необходимата селекция за регулиране на възрастовата и половата структура за повишаване на качеството на трофеите. През последните години се разселва в ловностопански райони на ловните гружини. Половото съотношение на този вид дивеч в гържавните ловностопански райони е 1:1.

Запасът е над допустимия за страната.

СЪРНА

Запасът от сърна е 121 124, от които 29 599 в гържавните ловностопански райони и 91 525 в ловностопанските райони на ловните гружини. В сравнение с миналата година увеличаването е с 4427, или с 3.7 на сто.

При анализ на данните е констатирано, че видът поддържа бавния, но постоянен темп на завишаване на запаса. Една от причините за бавния темп на нарастване е загубата на голяма част от естественния прираст. Може да се говори вече за стабилизиране на запасите на сърната общо в страната. Намалването на запаса в някои от предоставените ловностопански райони, където няма предвидено ползване, се дължи на браконьерството от редовните ловци по време на провеждащите се излети за лов на дива свиня.

Половото съотношение на този вид дивеч във всички ловностопански райони е 1:1.

Като цяло за страната запасът от сърна е значително под допустимия.

ДИВА СВИНЯ

Дивата свиня наброява 97 681.

Независимо от многото мерки, които бяха предприети от стопанисващите дивеча за намаляването на запаса на дивата свиня и по този начин да се намали рискът от разпространение на болестта АЧС, те не дадоха желан резултат. Намалването на запаса спрямо миналата година е с 2389, или с 2.4 %. Запасът на дивата свиня за страната е значително над допустимия. Понаматъшното увеличаване на запаса от дива свиня в повечето ловностопански райони неминуемо ще доведе до редица проблеми, свързани най-вече с щетите, които тя на-

нася на селското стопанство и вероятността от поява на епизоотии в отделни райони с висока плътност. Не се работи достатъчно и за оптимизиране на структурата на запаса и повишаване на трофейните заложи на популацията. Практически почти липсва извършването на селекционен отстрел. Притеснително е и разпространението на африканската чума по свинете, което вече е констатирано у нас, а в България запасите от дива свиня са над допустимите или близки до тях за почти всички ловностопански райони.

ДИВА КОЗА

Запасът от дива коза наброява 2505. Нарастването на запаса спрямо миналата година е с 238 бр., или с 9.5 %. Общо за страната числеността на дивата коза не е реална поради липсата на таксационни данни от трите национални парка за 2019 година. Популацията на вида на територията на РДГ - Смолян, е стабилна (наличният запас е над допустимия) и е налице естественото му разселване в ловностопанските райони, стопанисвани от ловните гружини.

МУФЛОН

Броят на муфлоните е 4415, със 141 (3.2 %) повече в сравнение с 2018 година. Увеличаването се дължи най-вече на успешните действия, извършени от стопанисващите дивеча след болестта „син език“, която нанесе съществени загуби през 2014 г. на муфлона на територията на Регионалните дирекции - Благоевград, Велико Търново и Кърджали.

ГЛУХАР

Общият брой на глухарите е 3297. В сравнение с миналата година в страната се наблюдава малко увеличаване от 68 екземпляра. (2.1 %). Налице е загуба на местообитания, най-вече на гори, които бяха възстановени като частни, намаляването на основната хранителна база на вида - черна и червена боровинка, както и загубите от браконьерството, които влияят на запаса на глухаря.

ДРЕБЕН ДИВЕЧ

- Заек - 352 520, увеличаване с 665 (0.2 %) спрямо 2018 година.

- Фазан - 80 545, увеличаване с 8674 (4.8 %).

- Яребица - 324 867, увеличаване с 610 (0.2 %).

- Кеклик - 17 601, намаляване с 1229 (7.0 %).

Основните причини за малкия ръст на запасите от гребен дивеч са постепенното изчезване на естествените местообитания, най-вече в Северна България, браконьерството и разпространението на много хищници.

Застрашен от изчезване е кекликът, защото ежегодно се разселват много малки количества, а естествените местообитания за вида намаляват.

Реалната численост на гребния дивеч във всички ловностопански райони ще бъде установена след провеждане на контролните есенни таксации.

ХИЩНИЦИ

Към април 2019 г. в страната обитава 2824 вълка, с 175 (6.2 %) повече, отколкото през миналата година.

Чакалът, в сравнение с миналата година, се е увеличил с 466, или с (0.9 %) и броят е 50 734.

Запасът от лисица е 43 440. Намалването спрямо 2018 г. е с 679 (1.6 %). По данни от таксацията във всички ловностопански райони обитават 25 260 скитащи кучета.

При тази численост на хищниците се налага изводът, че без целенасочено регулиране на популациите им възпроизводството на останалия дивеч ще бъде компрометирано.

През изминалата година като цяло здравословният статус на дивеча е добър.

И през 2019 г. работата по постигане на допустимите запаси и селекцията в популациите при едрия дивеч трябва да продължи като основна предпоставка за добиване на качествени трофеи. Необходимо е намаляване на запаса на дивата свиня в цялата страна до стойности от 0.3-0.5 бр. на 100 ха, с цел забавяне на разпространението на заболяването АЧС.

Задължително е упражняване на адекватен и ефективен контрол от страна на стопанисващите дивеча (ДГС, ДАС и юридически лица) със съдействие на МВР по места срещу браконьерството, извършване на проверки по време на ловните излети, както и ефективна борба за намаляване на числеността на хищниците и стриктно спазване на ЗЛОД и действащата нормативна база.

Инж. Мирослав ДЖУПАРОВ
директор на дирекция
„Ловно стопанство“ в ИАГ

Трябва ли да се страхуваме от неместни дървесни видове в европейските гори?

Funded by the Horizon 2020
Framework Programme
of the European Union

University of Natural
Resources and Life
Sciences, Vienna

Хората интродуцират нови растения от векове - с находчивост и умение са успявали да отглеждат различни видове треви, зеленчуци и дървета. Днес трудно бихме си представили от менюто ни да липсват пшеницата, царевичката, картофът, домати, ябълката, кайсията, орехът или кестенът.

Неместните растения, въведени в Европа след откриването на Америка (1492 г.), когато започва интензивна обмяна на стоки и растения, се наричат неаборигени. Растенията, въведени преди тази година, например по Пътя на коприната от Азия, получават наименованието археофити. Видовете, които се възобновяват и създават потомство, приемат за натурализирани, а тези, които се разпространяват и изместват местните видове, наричаме инвазивни.

Въз основа на Регламент 1143/2014 Европейският съюз редовно актуализира списък на инвазивните чужди видове, сред които засега няма дървесни, като забранява тяхното внасяне, разпространение, търгуване и засаждане.

В европейските гори могат да бъдат открити повече от 150 неместни дървесни видове, с които е покрита 4 % от горската площ. В някои региони на континента се разчита предимно на неместни дървесни видове. Акацията, евкалиптите, ситковият смърч, дугласката, усуканият бор, хибридните тополи, някои листопадници, червеният дъб и личият бор съставляват 97 % от площта на неевропейските горскодървесни видове.

Обезлесяването в Европа в миналото е предизвикано основно от превръщането на горски площи в обработваема земя или пасища и от голямото търсене на дървесина. Неместните дървета се оказали полезни за залесяването на оголени терени, особено на север, където се срещат малко местни дървесни видове. Доказано е, че неместните дървесни видове растат средно с 20-30 % по-бързо от еквивалентните местни видове, а понякога дори повече. При вариант, в който Европа не може да отговори на търсенето на дървесина, алтернативата - да бъде увеличен вносът на дървен материал, идва с въпроса ще бъдат ли гарантирани европейските стандарти за устойчиво и природосъобразно стопанисване на горите. Подобряването на почвата е друга важна услуга, която предоставя интродуцирането - редица неместни дървесни видове са доказали, че растат добре на силно деградирани, песъчливи почви или в карстови райони.

Основните очаквания към неместните видове са устойчивост на типичните за района климат, почва и вредители, благоприятни биохимични свойства и структура на дървесината и бърз растеж. Важно е и да не оказват значително отрицателно въздействие върху гората, биоразнообразието, почвата и водата. От практическа гледна точка възобновяването на видовете с висококачествени семена трябва да е надеждно, евентуални смеси с местни дървесни видове също са желани.

Не всяко интродуциране на неместни видове обаче е успешно. В миналото вътрешновидовата изменчивост не е била напълно осъзната и дървесни видове, от които се е очаквало да се представят добре, са били отсичани след няколко години поради лошо здраве. Един интродуциран вид може да представлява и екологичен риск за дадена екосистема с превъзходството си над местните видове, със способността си да предизвиква дефицит на влага и промени в почвата и да създава неблагоприятни условия за местната фауна, тъй като неместните видове могат да бъдат лош източник на храна или среда на живот.

За щастие, в повечето случаи рискът от въвеждането на неместни горски видове до голяма степен може да се контролира. Регулирането на състава на насажденията, отсичането и отстраняването на нежеланите дървета е стандартна практика на отговорните горски стопани. Разпространението на насажденията в защитени зони може ефективно да бъде избегнато, ако буферната зона е редовно контролирана. Въпреки че дървесните видове обикновено се разпространяват бавно, някои видове са по-проблематични - могат да се възобновяват издънково, да се опрашват и кръстосват по нежелан начин с местни видове или да променят месторастенето в продължение на години след отстраняването им (както акацията например).

Според някои мнения горите трябва да останат диви и непроменени, за разлика от интензивното управление на земеделски земи, в които на големи площи се отглеждат неместни растения. Интересното е, че дискусиите за забрана на неместни дървета се фокусира главно върху горите. В градовете, от друга страна, се радваме на разнообразието от много чужди видове. Въпреки всичко опитът показва, че неместната растителност, предлагаща различни услуги като нови работни места в селските райони, възможност за производство на мед и трайна дървесина, с годините бива приета от обществото.

Едно от най-важните решения при управлението на горите е подборът на дървесни видове и неместните могат да помогнат за превръщането на горите в по-устойчиви на глобални промени и да предложат нови възможности. Поради климатичните екстреми и появата на нови вредители до няколко десетилетия може да останат по-малко продуктивни местни дървесни видове с желана дървесина (сега например планинският ясен е унищожаван от гъби, а смърчът в низините умира от суша и насекоми). Интродуцираните дървесни видове могат да помогнат за запазването на горите, техните функции и структура и да запълнят празните ниши, останали от оттеглящи се местни видове, затова е разумно да се инвестира в повишаване на тяхното разнообразие. Провиненчните изследвания и селекцията са перспективни начини за по-нататъшно увеличаване на производителността на неместните дървесни видове.

От години екзотични дървесни видове се използват за производство на дървесина в горското стопанство, за култивиране на бедни и деградирани терени, предоставяйки едновременно с това редица екосистемни услуги. От друга страна, разпространявайки се неволно, чуждите видове могат да нарушат екосистемите, като заменят местни дървесни видове, застрашени от изменението на климата, насекоми и патогени. Затова интродуцирането трябва да се прилага отговорно, с балансиране на плюсовете и минусите, след оценка на рисковете, с решения, базирани на информационни анализи, и далеч от чувствителни и редки местообитания.

Кратко изложение на COST Дейност FP1403 (NNEXT) „Неместни дървесни видове за европейските гори: опит, рискове и възможности (2014-2018 г.)“, с участието на 36 страни. Ръководен комитет: Елизабет Пьотцелсберг, Хайнрих Шпикер, Хуберт Хасенауер, Моника Коннерт, Фриц Мохрен и Анна Газда. Издател: Университет за природни ресурси и науки за живота, Виена, <http://nnext.boku.ac.at/>

Превод доц. д-р Емил ПОПОВ
Институт за гората - БАН

Сертификацията по системата FSC - природосъобразно, социалноотговорно и икономически изгодно управление на горите

Системата за горска сертификация FSC е първата световна независима етикетиреща система за горски продукти. Създадена е в началото на 90-те години на миналия век в отговор на обществената загриженост за размерите на обезлесяването. Хората искат да са сигурни, че продуктите от дървесина, които купуват, не допринасят за унищожението на световните гори. През 1992 г. в Рио де Жанейро на среща, организирана от ООН, представители на бизнеса, природозащитници и организации в подкрепа на правата на местните общности от цял свят решават да създадат стандарт за добре управлявана гора. Изработеният от международната неправителствена организация Forest Stewardship Council - FSC (Съвет за стопанисване на горите) стандарт се базира на горските принципи от Agenda 21 - план за действие на ООН за устойчиво развитие.

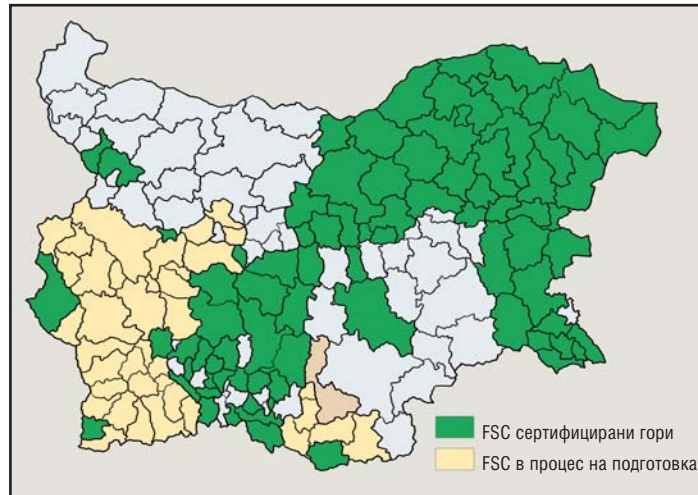
Разработен е набор от правила, който определя най-добрите практики в управлението на горите - принципите и критериите на FSC, общовалидни в цял свят: Прилагане на законодателството; Права на работниците и условия на труд; Права на коренното население; Обществени отношения; Ползи от гората; Екологични стойности и въздействия; Управленско планиране; Мониторинг и оценка; Високи консервационни стойности; Осъществяване на горскостопанските дейности.

FSC е сертификационна система, подкрепяна едновременно от екологични и социални организации, правителства, собственици на гори и дървопреработвателни компании. Тя насърчава икономически изгодно стопанисване на горите при спазване на социалните стандарти и правата на местното население, като същевременно работи за опазването на околната среда и биоразнообразието.

Важна особеност на FSC е участието на трета страна, гарантираща независим контрол по прилагането на горските стандарти - международната компания Accreditation Services International, доказала се като строг и независим контролен орган върху одиторските фирми, осъществяващи проверките по спазване изискванията на стандартите.

В световен мащаб по FSC са сертифицирани 200 млн. ха горски площи, а изискванията на сертификацията спазват 37 536 компании от 123 държави.

Сертификацията за управление на гори - FSC Forest Management (FM), означава, че гората се управлява по начин, който запазва естествените екосистеми и благоприятства живота на местните хора и работници, като същевременно се поддържа и икономическа стабилност. Например FSC не позволява естествените гори да се превръщат в плантации или в друг вид земеползване и забранява генномодифи-

цираните организми и употребата на опасни пестициди. В сертифицираните по FSC гори се опазва биологичното разнообразие, поддържат се високите консервационни стойности на горите и екосистемните услуги. Съществуват и строги изисквания за безопасност на работниците, за зачитане на правата, нуждите и мнението на местните хора при управлението на горските ресурси. Сертифицираните стопанства се проверяват от независим орган най-малко веднъж годишно и в случай на големи нарушения сертификатът им се отнема.

Веригата за проследяване на произхода на дървесина - FSC Chain of Custody (CoC), позволява проследяване на FSC сертифицирания материал от гората до потребителя, потока на сертифицирана дървесина през веригата за доставки и през всеки следващ етап, включително преработка, трансформация и производство - до крайния продукт. Сертифицирайки се по FSC CoC, компаниите демонстрират ангажираност към опазване на околната среда и добро управление на горите. Само фирми, които притежават този сертификат, могат да използват търговските марки и етикетите на FSC за популяризиране на техните продукти. По този начин етикетът FSC осигурява връзка между отговорното производство и отговорното потребление и помага на потребителите да вземат социално- и екологичноотговорни решения при избора на покупки.

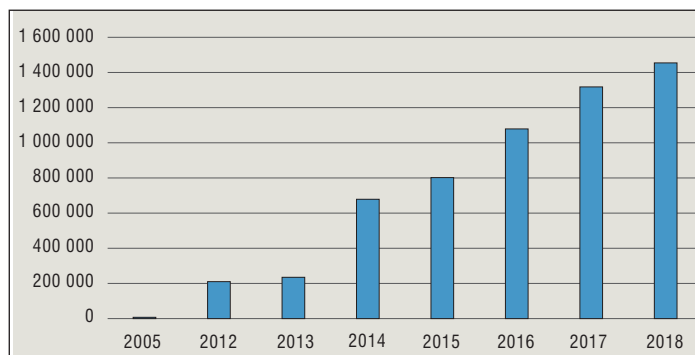
Съществуването на различни системи за горска сертификация зависи от търсенето на пазара. Това от своя страна е пряко свързано с очакванията на обществото към горската индустрия. Изследванията показват, че притежателите на FSC сертификат се ползват с по-добър достъп до международните пазари, имат по-високи приходи и се радват на сериозен публичен имидж. Това се обяснява с отношението на

потребителите, които все повече се интересуват от произхода на продуктите, които купуват. Те искат да вземат отговорни решения при избора си и имат доверие на FSC логото, което се е наложило като гарант за природосъобразно, социалноотговорно и икономически изгодно управление на горите.

FSC в България

FSC стъпва в България през 2005 г., а първите сертифицирани по международната система гори са управляваните от ДГС - Доспат. Оттогава площта на сертифицираните гори у нас непрекъснато нараства, като към февруари 2019 г. горските територии в страната, сертифицирани по системата FSC, достигат 1.5 млн. ха, или около 40 % от горите в България. Справка в глобалната база данни на FSC (<https://info.fsc.org/>) показва, че над 459 компании, работещи у нас, сред които и големи потребители на дървесина като „Монди - Стамболийски“ ЕАД, „Свилоцел“ ЕАД, „Кроношпан“ ЕООД, „Кастамону България“ АД, „Завод за хартия - Белово“ АД и други спазват изискванията на сертификацията. Това демонстрира реална подкрепа от страна на бизнеса към отговорното ползване на горските ресурси.

От самото начало природозащитната организация WWF - България, подкрепя и насърчава процеса по въвеждане на FSC сертификацията. От 2002 г. заедно със своите партньори WWF допринася за подготовката и сертифицирането на немалка част от горите в България. Организацията работи за изграждане на капацитет сред горските служители чрез провеждане на специализирани обучения, издаване на наръчници и информационни материали, проучване и картиране на горите с висока консервационна стойност, предоставяне на консултации и организиране на информационни събития. Не на последно място WWF има съществен принос в разработването на Националния FSC стандарт за България, който бе одобрен и влезе в сила през 2017 година. Страната ни се нареди сред първите три държави в света, довели до успешен край процеса по разработване на национален стандарт по горска сертификация, в съответствие с най-новите изисквания на FSC. Българският стандарт е разработен от национална работна група, координирана от WWF, с участието на представители на различни министерства, институции и организации, запазвайки баланса между икономически, социални и екологични интереси. С въвеждането на На-

Фиг. Площ (в ха) на FSC сертифицираните горски територии в България по години

ционалния FSC стандарт заинтересованите страни от бизнеса, природозащитната и социалната сфера доказаха, че могат да работят заедно за създаването на подходящи условия за опазване, развитие и добро управление на ценен общонационален ресурс, какъвто са горите.

Инвестициите по въвеждане на изискванията на FSC стандарта се отплащат не само с изключителен престиж за сертифицираните стопанства, но и с разширяване на пазара, в резултат от нарасналото търсене на отговорно добита дървесина от български и международни компании. Служителите в сертифицираните стопанства са запознати с най-добрите световни стандарти за управление на гори. Освен това горкостопанските практики у нас са подобрени значително - опазват се вековните гори, поддържат се високи консервационни стойности и екосистемни услуги, ограничава се замърсяването в горите, повишава се безопасността на работа на горските служители, осъществява се диалог със заинтересованите страни и се отчитат техните интереси. Независимите ежегодни проверки, осъществявани от български и международни одитори, допринасят за запазване и поддържане на високите FSC стандарти в нашите гори. Дългогодишните традиции, опитът и международният контрол са сред най-важните елементи на FSC сертификацията. Именно те дават най-добрите гаранции пред българското общество и международния пазар за това, че горите у нас се управляват природосъобразно, икономически изгодно и социалноотговорно.

Инж. Нели ДОНЧЕВА
WWF - България

Нови книги

Илиан Точев. Горско право. Издателство „Буквите“, София, 2019 г., 128 стр.

Настоящото издание има предназначение да посочи основния предмет на горското право, важността на устойчивото управление на горите, както и да даде основни познания за правната рамка, свързана с управлението на горите в България.

Посочени са основните актове на ООН, Европейския съюз и националните нормативни актове, свързани с горите.

Книгата е структурирана в осем глави - Горско право - подотрасъл на екологичното право; Органи и актове на ООН и Европейския съюз за горите; Национални стратегически документи, планове за дейности в горите; Промени в горските територии; Горско семенпроизводство, залесяване и защита срещу ерозия и пороци; Стопанисване на горите, защита от болести и вредители, опазване на горските територии; Сертифициране на горите, стопанисване на дивеча и Защитени територии, природни паркове и национални паркове.

Авторът е доктор по международно право, главен секретар на Изпълнителната агенция по горите от 2015 година. Адресът на електронната книга: www.helicon.bg

Победител в шампионата е любовта към професията

На 19 и 20 юни Националното състезание „Най-добър секач“ събра 9 отбора от шестте Държавни горски предприятия в Благоевград, Смолян, Сливен, Габрово, Шумен и Враца, Учебно-опитните горски стопанства в Юнгола и Бързия и от Националната професионална гимназия по горско стопанство и дървообработване „Сава Младенов“ - Тетевен. Нагпреварата, организирана от фирма „Андреас Штил“ и Лесотехническият университет и с подкрепата на Министерството на земеделието, храните и горите, Изпълнителната агенция по горите и Съюза на лесолюбите в България, се проведе на територията на УОГС „Петрохан“ - с. Бързия. На техническата конференция в деня преди състезанието бяха представени членовете на съдийската комисия - зам.-директорът на УОГС „Петрохан“ инж. Михаил Алексов, зам.-директорът на ЮЦДП - Смолян, инж. Елин Лилов - председател, доц. Димитър Георгиев (ЛТУ), инж. Пламен Симеонов („Андреас Штил“), инж. Чавдар Устабашиев и инж. Иван Дулев (УОГС „Г. Ст. Аврамов“ - м. Юнгола) (сн. 1 от дясно наляво), и проведен инструктаж на участниците,

в който се наблегна на мерките за сигурност.

На състезателите от НППГСД „Сава Младенов“ беше позволено да участват наравно с останалите участници, с изключение на дисциплината „Поваляне на дърво“, в която учениците нямаха право да се включат заради възрастовото ограничение в правилника за провеждане на световно първенство за дървосекачи. Последва теглене на жребий за определяне на поредността на състезателите и оглед на маркирания за първата дисциплина „Поваляне на дърво“ терен. Районът, разположен в местност, близо до Учебно-опитното стопанство, беше определен като равен, но труден заради гъстотата на насаждението - растящите наблизко бук и габър не позволяваха да се видят добре короните на дърветата, които щяха да бъдат повалени. Двама от състезателите се възползваха от правото си да сменят дървото, означено с поредния им номер.

На другата сутрин състезанието започна с най-опасната и трудна дисциплина, в която на горския терен присъстваха единствено членовете на комисията и по-

то - растящите наблизко бук и габър не позволяваха да се видят добре короните на дърветата, които щяха да бъдат повалени. Двама от състезателите се възползваха от правото си да сменят дървото, означено с поредния им номер.

На другата сутрин състезанието започна с най-опасната и трудна дисциплина, в която на горския терен присъстваха единствено членовете на комисията и по-

редният състезател, на който предстоеше за 3 минути да повали дърво, достигащо 25 метра (сн. 2). Последвалите трудности на някои от секачите при повалването бяха определени по-късно от членовете на комисията като подценяване на терена и неправилно определяне на посоката на падане. Дърветата на петима от секачите се закачиха в клоните и не успяха да паднат, а едно от тях дори не се наклони. За отличното изпълнение на поставената задача Радослав Раев от ЮЦДП - Смолян, беше обявен за победител в дисциплината.

До подготовката за останалите състезателни дисциплини терен се проведе демонстрация на първия моторен трион в света с електронно управлявано впръскване STIHL MS 500i. Всеки от състезателите имаше възможност да изпробва режещата машина с олекотена конструкция, проектирана за бързо ускорение и висока мощност.

В присъствието на официалните гости - чл.-кор. проф. Иван Илиев - ректор на ЛТУ, инж. Ботьо Арабаджиев - директор на ЮЦДП - Смолян, проф. г-р Иван Палигоров - председател на Съюза на лесовъдите в България, инж. Йордан Палигоров - директор на дирекция „Инвентаризация и планиране“ в ИАГ, надпреварата продължи с останалите 4 дисциплини.

Към състезателите се присъединиха и членовете на отбора на НППГТСД „Сава Младенов“, които впечатлиха с бързина и прецизност. В дисциплината „Монтаж на верига“ ученикът Кристиан Василев (XI клас) спря хронометъра на 25-ата секунда, а съотборникът му Димитър Малчев, дипломира се преди месец с отличие, на 27-ата секунда (сн. 3). Отлично време демонстрираха и представителите на ЮЗДП - Благоевград, Марин Иванов и Стоян Стоянов - служители в ДГС - Тетевен, но и студенти в IV курс на ЛТУ, които също като Кемал Боз (ЮЦДП) се справиха със смяната на веригата за 31 секунди. За трета година най-добро

време в дисциплината показва Иван Каменов (УОГС „Петрохан“), който разглоби и сглоби режещия инструмент за удивителните 15.7 секунди и подобри собствения си рекорд от 2017 г. (18 сек.).

В следващата дисциплина „Комбинирано рязане“ всеки състезател трябваше да отреже шайба с дебелина между 3 и 8 см от две стъбла, обозначени с червена и зелена зона и поставени под наклон в противоположни посоки (сн. 4). Според регламента разрезът се извършва първо в посока от долу нагоре до средата на червената зона, без да се излезе от нея, след това се реже от горе надолу в зелената зона, докато шайбата падне на земята. Комисията следеше за време на изпълнение и перпендикулярност на разреза, измерваше се разстоянието между равнините на рязане. Трима от състезателите се справиха отлично с тази задача и получиха точки за точност - Мариан Маринов (СЗДП - Враца), Иван Каменов и победителят в дисциплината Марин Иванов (ЮЗДП), който като бивш възпитаник на НППГТСД „Сава Младенов“ е участвал в състезания

НАЦИОНАЛНО СЪСТЕЗАНИЕ ЗА НАЙ-ДОБЪР СЕКАЧ - УОГС „ПЕТРОХАН“ - с. Бързия, 2019 г.									
КЛАСИРАНЕ по дисциплини									
Стартов №	Име, фамилия	Държавно предприятие	Спечелени точки/ Наказателни точки						Отборно
			Поваляне	Монтаж на веригата	Комбинирано рязане	Прецизно рязане	Кастрене	Резултат	
4	Мариан Пенков Маринов	СЗДП - Враца	245	0	139	42	-184	426	592
12	Иван Илиев Иванов	СЗДП - Враца	0	27	102	37	-232	166	
15	Зафир Цвятков Куриев	ЮИДП - Сливен	0	0	15	80	-284	95	667
1	Генади Желязков Желязков	ЮИДП - Сливен	385	0	72	115	-196	572	
2	Радослав Раев	ЮЦДП - Смолян	524	0	130	41	-148	695	1239
11	Кемал Иسمет Боз	ЮЦДП - Смолян	264	53	64	163	-288	544	
13	Борислав Стефанов Тодоров	СЦДП - Габрово	0	0	37	92	-144	129	728
9	Тодор Йорданов Тодоров	СЦДП - Габрово	424	0	56	119	-288	599	
7	Стоян Драгомиров Стоянов	ЮЗДП - Благоевград	0	54	80	126	-184	260	1033
8	Марин Петров Иванов	ЮЗДП - Благоевград	402	53	151	167	-308	773	
16	Джемал Джемалов	СИДП - Шумен	253	0	0	51	-520	304	887
10	Мехмед Ибрахимов Терзийски	СИДП - Шумен	437	0	73	73	-440	583	
6	Иван Георгиев Каменов	УОГС „Петрохан“ - с. Бързия	408	93	137	173	-44	811	1289
3	Кирил Атанасов Първанов	УОГС „Петрохан“ - с. Бързия	381	16	0	81	-176	478	
5	Ибрахим Али Мандраджи	УОГС „Г. Ст. Аврамов“ - м. Юндола	0	0	74	70	-432	144	658
14	Мехмед Мехмед Салих	УОГС „Г. Ст. Аврамов“ - м. Юндола	340	0	99	75	-156	514	
18	Димитър Иванов Малчев	НПГТСД „Сава Младенов“ - Тетевен		64	34	175		273	443
17	Кристиян Веселинов Василев	НПГТСД „Сава Младенов“ - Тетевен		68	84	18	-580	170	

с международно участие в Тетевен и е печелил призови места.

В дисциплината „Прецизно рязане“ целта на участниците беше да отрежат шайби между 3 и 8 см от дъба трупа, под прав ъгъл, спрямо надлъжната ос, без да повредят дъската, поставена под тях (сн. 5). И тук от основно значение беше времето на изпълнение, перпендикулярността на ряза и прецизността на разреза. Най-много точки за изпълнение на задачата получиха Кемал Боз, Марин Иванов, Иван Каменов, но за победител в дисциплината беше обявен Димитър Малчев (НПГТСД „Сава Младенов“), който спечели първо място в отборното класиране на международния шампионат „Млад гървосекач“, провел се през март 2019 година.

За последната дисциплина „Кастрене“ бяха подготвени 18 цилиндрично оформени стъбла, всяко с 30 изкуствено набити клона. Според регламента времето за кастрене е 30 секунди, комисията следи за спазване на правилата за безопасна работа, оставени чепове, повисоки от 5 мм, и за повреди по стъблото, по-дълбоки от 5 милиметра (сн. 6). Според инж. Пламен Симеонов както и миналата година най-много грешки са допуснати в кастренето. Състезавайки се с времето, участниците са оставили високи чепове и наранявания по стъблата, за което са получили много наказателни точки. Моторните триони на представителите на ЮЗДП и НПГТСД „Сава Младенов“ с избраните за дисциплината по-къси и леки шини причиниха неочаквани трудности при кастренето. Неизясненият проблем

компрометиращ изпълненията и на четиримата състезатели, а поради създамата се опасност от повреда на режещите машини участникът с последен състезателен номер Димитър Малчев беше прекъснат по време на кастренето от доц. Димитър Георгиев и не получи точки. За победител в дисциплината бе обявен Иван Каменов.

След изпълнения с напрегнати моменти шампионатът състезателите се оттеглиха за заслужена почивка, но работата на членовете на съдийската комисия продължи. Тяхна отговорност беше изчислението на събраните точки на участниците в състезанието и обявяването на победителите. На официалното тържество управителят на „Андреас Штил“ ЕООД инж. Георги Драганов благодари на инж. Михаил Алексев за незаменната помощ при организацията на състезанието и изрази надеждата си традицията на шампионата да бъде продължена.

Проф. Палигорев поздрави от името на Съюза на лесо-

въдите в България участниците в състезанието и допълни, че СЛБ ще продължи да подкрепя организирането на националното състезание, изпълнявайки следователната си политика за повишаване на професионализма на работещите в горите.

За трета година купата „Най-добър секач“ в индивидуалното класиране вдигна Иван Каменов, второ място завоюва Марин Иванов, а трето - Радослав Раев. И тримата състезатели бяха наградени с различни модели професионални моторни триони „STIHL“ (сн. 7). В отборното класиране състезателите от УОГС „Петрохан“ и ръководителят им инж. Николай Христов заеха най-високото място на почетната стълбца до спечелилия второ място отбор на ЮЦДП - Смолян, с водач инж. Елин Лулов, и до състезателите от ЮЗДП - Благоевград, ръководени от инж. Дочо Дочев, които се класираха трети (сн. 8).

Победителите в отделните дисциплини също получиха награди, осигурени от представителите на „STIHL“ за България.

Чл.-кор. проф. Иван Илиев пожела на участниците много амбиция за нови професионални победи и енергия, за да ги осъществят, и обедини присъстващите с думите: „Победител в шампионата е любовта към професията и съвместната ни работа“.

И в тазгодишното си издание надпреварата даде възможност на млади състезатели да покажат знания, умения и техники, придобити в професионалното училище и факултета „Горско стопанство“. И сред прохождащите в професията, и сред състезателите с дългогодишен опит беше споделена увереността, че след участието си в съревнование на такова високо ниво всеки от тях ще продължи да награжда професионалиста в себе си.

Женя СТОИЛОВА

Снимки Станислава КРУМОВА

Никола ДОЙКИН

„Кът на лесовъда“ увековечи великото лесовъдско дело в ДГС - м. Селище

Официалните гости на тържественото откриване (от ляво наляво): Неби Бозов - кмет на Сърница, проф. Иван Палигоров - председател на СЛБ, Салих Османджиков - председател на Общинския съвет - Сърница, Антон Мехов - кмет на с. Побит камък, инж. Елин Лилев - зам.-директор на ЮЦДП - Смолян, инж. Димо Белев - лесовъд ветеран, инж. Ангел Кузманов - директор на РДГ - Пазарджик

Точно 58 години след най-опустошителното природно бедствие в горската история на България - смерча в Родопите, Държавното горско стопанство - м. Селище, увековечи труда и подвига на лесовъдите и горските работници, преодолели последиците от стихията, с възпоменателен „Кът на лесовъда“, открит на 29 май (сн. 1).

Предисторията на мемориала започва на една от ежегодните срещи с ветераните лесовъди, на която директорът на ДГС - м. Селище, инж. Велизар Чолаков дава обещание, че ще изгради паметен кът, посветен на събитията по овладяване на щетите от ветровала от 1961 година. Замисълът е да се поставят паметна плоча и два каменни блока, символизиращи гората преди и след бедствието, да се построят чешма, беседка и алея, с които да се оформи кътът. Художникът Петър Чорев от Елешница е издала фигурата на елен върху каменните блокове, а дървената скулптура е дело на Тодорка Бабинова от Ракитово. „Кът на лесовъда“ е изграден изцяло с помощта на дарители.

Церемонията по откриването на възпоменателния „Кът на лесовъда“ уважиха кметът и председателят на Общинския съвет в Сърница Неби Бозов и Салих Османджиков, зам.-директорът на ЮЦДП - Смолян, инж. Елин Лилев, директорът на РДГ - Пазарджик, инж. Ангел Кузманов, председателят на Съюза на лесовъдите в България проф. Иван Палигоров, представители на НППГС „Христо Ботев“ - Велинград, начело с директора инж. Стефан Шулев, и Института за гората - БАН, както и работещи в системата на горите, лесовъди ветерани, кметове, директори на училища, ученици.

В словото си при откриването на мемориала инж. Чолаков припомни: „На 29 май 1961 г. само за 45 минути смерч поваля, пречупва и изкоренява гората на площ 16 000 декара. Повредени са общо около 1 млн. м³ дървесина. Само за 5 години след бедствието

са създадени нови гори на площ 17 000 дека, като това залесяване е известно като най-масовото в България. По време на залесителната кампания средносписъчният състав на ДГС - м. Селище, достига 1920 души. Сега тези култури са високобонитетни и са жив паметник на всички залесители и лесовъди, които са ги създали“. Кметът Неби Бозов в приветственото си слово отдаде почит към предшествениците, които с цената на огромни усилия и труд в началото на 60-те години на миналия век са успели да запазят най-голямото богатство на общината - горите. Поздравителни адреси поднесе инж. Елин Лилев и инж.

Ангел Кузманов, който призова да се пази паметта за този подвиг в лесовъдската история, за което ще спомогне и откритият паметен кът. Проф. Иван Палигоров в емоционалното си слово заяви пред присъстващите, че днешният 29 май ще се помни от всички, защото мемориалът е знак, който увековечава безсмъртието на лесовъдската професия и България, и връчи „Почетен знак“ на СЛБ на инж. Велизар Чолаков за приноса му в съхраняване на паметта на лесовъдите, възстановили горите след ветровала от 1961 година. Своите спомени сподели един от участниците в далечното събитие - инж. Страхил Лазаров, който поднесе към присъстващите поздравления от името на Клуба на лесовъдите ветерани - Велинград.

С прерязване на лентата от кмета Неби Бозов, инж. Велизар Чолаков и проф. Иван Палигоров мемориалът „Кът на лесовъда“ бе открит официално.

Инж. Чолаков връчи плакети на 20 бивши служители и секачи на стопанството, които имат принос в значимото дело, довело до възстановяването на хиляди декари гори на територията на стопанството след природното бедствие, и 57 грамоти на всички дарители, способствали за изграждането на мемориала. Сред тях бе и проф. Христо Цаков - ръководител на международен научен проект, свързан с измерване на горите в ДГС - Селище, приел грамотата и като уважение към съучениците си от Горския техникум във Велинград, които през априлската ваканция три години - от 1963 до 1965, залесяват в засегнатите горски площи, и в памет на тогавашния директор Сава Нешев. Преклонение пред делото на всички, участвали във възстановяване на горите след природната стихия, изказа и директорът на НППГС „Христо Ботев“ инж. Стефан Шулев, който също получи грамота (сн. 2). Цветя на мемориала бяха поднесени от учениците от Националната гимназия Деница Баракова и Георги Мазакков (сн. 3).

Следващата амбициозна цел, която си поставя инж. Чолаков, е съвместно с НППГС „Христо Ботев“ новосъздаденият кът да бъде оборудван и да се използва като кабинет по горска педагогика. Празничната програма продължи с рецитал на възпитаниците на СУ „Св. Св. Кирил и Методий“ - Сърница, които пресъздадоха ритуала за възстановяване на гората (сн. 4) и изпълнения на народната певица Миглена Бекриева.

Инж. Филип УСТАБАШИЕВ
Снимки автора

Ученици от НПГТСД „Сава Младенов“ - Тетевен, с професионален опит от Португалия

За осма година възпитаници на Професионалната гимназия по горско стопанство и дървообработване „Сава Младенов“ - Тетевен, се включиха в учебна практика в чужбина, реализирана по проект „Партньорство за иновации и развитие“, част от програмата на Европейския съюз за обмяна на опит „Еразъм + “. Дейностите от първа фаза на проекта включваха обучение и на 10 представители от училищния колектив. От 7 до 14 ноември 2018 г. ръководни служители, отговорни лица и старши учители присъстваха на лекции в Професионалния център за обучение в Брага, Португалия. Практическите занимания на тема „Опазване на горските масиви и иновативни техники за устойчиво управление на образованието“ се осъществиха в горски стопанства, разсадници, арборетуми, обучителна ферма и други институции, свързани с професионалното средно образование.

По време на обучението бяха разгледани различни актуални теми: Нови подходи за опазване на горските масиви и превенция от пожари, Професионалното образование и обучение в сферата на горското стопанство, запознаване с практическия опит и съвременни теории, използвани в горските училища в Португалия; Съвременни информационни и комуникационни технологии и други иновативни техники в сферата на дървообработването, използвани в Брага, Португалия; Идентифициране на рисковите фактори за преждевременно напускане на училище с цел намаляване на броя на засегнатите ученици; Опит и добри практики в управлението и планирането на обучителния и възпитателния процес в средното образование в Португалия; Методи за поддържане и възстановяване на горската екосистема и биологичното разнообразие или традиционния ландшафт. Благодарение на проекта беше осъществен мултикултурен диалог и заявено желание за партньорство с професионални училища. Групата посети Информационния център за опазване на горите, Природния парк - резерват от Средновековието, Обучителна ферма за деца с увреждания, гендрариум и разсадник. В програмата бяха предвидени посещения на архитектурни, исторически и културни забележителности в Лисабон, Порто, Фатима и Брага. Практиката премина успешно и при повишен професионален интерес. Всички участници получиха от партниращата по проекта организация „Braga mobility open“ сертификат за пре-

миналото обучение и Europass Mobility.

По време на втората фаза на проекта, която се проведе от 26 март-8 април 2019 г., 15 ученици, придружени от двама ръководители, преминаха учебна практика в Брага. Част от гимназистите взеха участие в отглеждането на растения в градините на изградения в началото на XVII в. дворец „Бишкаиунш“, превърнат вече в музей, показаха много добри умения в засаждането на цветя и при работата с косачка и хросторез и се запознаха с горскодървесните видове от гендрариума. Младежите от втората група се включиха в стопански мероприятия по горите и богатата растителност на основания през X в. манастир „Тибаеш“ и взеха участие в почистването на горски пътища (сн. 1). Учениците от третата група се присъединиха към екипа, който отговаряше за обработването на почвата и за подготовката на лехите за засаждане в разсадниците на хотел „Casa Fundevila“, демонстрирайки много добри знания и практически умения. По време на престоя си учениците посетиха насаждения с характерните за Португалия дървесни видове корков дъб, евкалипт и морски бор. Възпитаниците на Професионалната гимназия заслужиха отлични оценки от работодателите за извършените дейности. Всички участници в проекта получиха от „Braga mobility open“ сертификат за успешно проведена практика и Europass Mobility (сн. 2). С реализирането на проекта младежите повишиха професионалните си умения и компетентности, подобриха познанията си по английския език, придобиха увереност във възможностите си и по-ясна идея за професионалните си стремежи, развиха лични умения като адаптивност и толерантност и се докоснаха до богатата история и култура на Португалия, посещавайки градовете Порто и Лисабон.

Чрез учебни практики в чужбина в сферата на професионалното образование възпитаници на гимназията са опознали досега опита на Полша, Франция и Чехия. По Европейската програма „Еразъм + “ ръководството на училището разработи и спечели проект „Знания, компетентности, възможности - да се поучим от испанския професионален опит“, който ще се реализира в Сарагоса през учебната 2019-2020 година.

Инж. Златина КАТАЛИЕВА
директор на НПГТСД „Сава Младенов“

Календар на международните събития в сферата на горите, лова и туризма на открито за юни-септември 2019 г.

	Събитие	Дата/Месец	Локация	Кратка информация
1.	Семинар „Зелени горски работни места“ срещу предизвикателствата, изследване на възможностите и увеличаване на капацитета на държавите-членки на ИКЕАК“	25-26 юни	Мадрид, Испания	Семинарът ще сподели знания за адаптацията на работната сила в горския сектор и възможностите, които предлагат ИТ революцията, миграцията и биоикономиката http://www.unece.org/forests
2.	14-ти Европейски конгрес по горска педагогика „Проектиране на мостове между горите и училищата“	1-4 юли	Рига, Латвия	Домакин е „Латвийски държавни гори“ АД в сътрудничество с Националния център за образование на Латвия и Техническият университет в Рига, като на ежегодния конгрес ще бъде представена платформа за обмен на опит и за обсъждане на актуални теми или предизвикателства пред горската педагогика в Европа https://www.lvm.lv/en/sabiedribai-en/social-responsibility/14th-european-forest-pedagogic-congress-2019
3.	Политически форум на високо равнище за устойчиво развитие 2019 г. (под егидата на Икономическия и социален съвет на ООН)	9-18 юли	Ню Йорк, САЩ	Темата е „Приобщаване и равенство“ https://sustainabledevelopment.un.org/hlpf/2019
4.	14-та сесия на Конференцията на страните по Конвенцията на ООН за борба с опустиняването	2-13 септември	Ню Делхи, Индия	Ще бъде направен преглед на постигнатия напредък за контролиране и преодоляване на по-нататъшната загуба на продуктивни земи от опустиняването, деградацията на земята и сушата https://unfccc.int/calendar
5.	Среща „Проактивно управление на горите за борба с рисковете, предизвикани от изменението на климата“, в рамките на процеса „Горите на Европа“	3 септември	Истанбул, Турция	https://foresteurope.org/events/
6.	Среща на групата „Горските ентомолози - франкофони“ (Groupe des Entomologistes Forestiers Francophones, GEFF)	16-19 септември	Куилан, Франция	Ще бъдат обсъдени 30-годишни проучвания и изследвания в областта на горската ентомология и разглеждане на ентомофауната на еловите, буковите и кедровите гори в този регион на Франция
7.	Годишна конференция на Европейския горски институт	18-20 септември	Абърдийн, Великобритания	Годишните конференции на Европейския горски институт обединяват над 140 представители на организациите и формират активен център за взаимодействие в международните изследвания в областта на горите https://www.efi.int/
8.	Генерална асамблея, Политически форум на високо равнище за устойчиво развитие	24-25 септември	Ню Йорк, САЩ	Среща на държавните и правителствените ръководители в централата на ООН в Ню Йорк за проследяване и цялостно преразглеждане на напредъка в изпълнението на Програмата за устойчиво развитие до 2030 г. и 17-те цели за устойчиво развитие
9.	XXV Световен конгрес на IUFRO „Изследване на горите и сътрудничество за устойчиво развитие“	29 септември-5 октомври	Куритиба, щат Парана, Бразилия	Основни теми: „Горите за хората“, „Горите и изменението на климата“, „Горите и горските продукти за по-зелено бъдеще“, „Биоразнообразие, екосистемни услуги и биологични инвазии“, „Взаимодействия между горите, почвите и водите“ http://iufro2019.com/

Над 120 деца от Смолян участваха в образователното състезание „Аз обичам и познавам гората“

Повече от 120 деца участваха в проведеното на 30 юни в Смолян образователно състезание „Аз обичам и познавам гората“. То бе организирано от Южноцентралното държавно предприятие и Регионалната дирекция по горите в Смолян, Лесозащитна станция - Пловдив, и Професионалната гимназия по селско, горско стопанство и туризъм - Чепеларе, с подкрепата на Общината и Регионалното управление на образованието в Смолян.

В инициативата се включиха участници от три възрастови групи - 1-2, 3-4 и 5-7 клас от Средните училища „Св. Св. Кирил и Методий“ и „Отец Паисий“ и Общобразователните училища „Професор д-р Асен Златаров“, „Стою Шишков“, „Юрий Гагарин“ и „Иван Вазов“ в Смолян. Участниците във втората възрастова група се надпреварваха в поредица от състезателни игри, включващи разпознаване на листо от различни дървесни видове чрез рисунка, разпознаване на животни от снимки, полезно и „вредно“ насекомо в гората и залесяване. Учениците от третата група се състезаваха в разпознаване на шишарки, жълъди и семена от различни дървесни видове, вредители по различните дървесни части и повредите, причинени от тях, мя-

таха въдица, демонстрираха познания по разпознаване на стъпки на животни и залесяваха фиданки от бял бор. Най-малките бяха въввлечени чрез занимателни, атрактивни и забавни игри в разпознаване на вълк, мечка, елен, лисица, катерица, сърна, кълвач и различни видове насекомни вредители.

Победителите с призови места в различ-

ните възрастови групи получиха от организаторите на инициативата атрактивни награди, а всички участници бяха изненадани с грамоти, медалите, изработени от дърво, и информационни материали.

Андреана ТРИФОНОВА
експерт „Международни проекти,
екология и биоразнообразие“

Новини от природните паркове

ДПП „Шуменско плато“ отбеляза Световния ден на околната среда

Инициативите по повод Световния ден на околната среда - 5 юни, тази година бяха посветени на опазването на атмосферния въздух. Под мотото „Не можем да спрем да дишаме, но можем да предприемем стъпки за подобряване на качеството на въздуха“ експерти от ДПП „Шуменско плато“ и РИОСВ - Шумен, организираха на 4 юни познавателни игри за деца от екоklub „Зелените патрули“ на СУ „Панайот Волов“ в града.

Повече от 20 деца от 1-и до 5-и клас научиха как се създават и поддържат горите и за тяхната роля в пречистването на въздуха, как да пазят „белите дробове“ на планетата и каква е връзката между гората и нейните обитатели.

Учениците бяха разделени в два отбора и участваха в състезание за събиране на отпадъци от паркинга пред лесопарк „Кьошковице“. Отборите се представиха равностойно и получиха подаръци, осигурени от двете институции.

На 5 юни експерти от Североизточното държавно предприятие и ДПП „Шуменско плато“ проведоха занимания с третокласници от НУ „Ил. Р. Блъсков“ - Шумен. В Летния информационен център децата се запознаха с природните богатства на платото и участваха в познавателни игри, свързани с опазването на горите.

В края на заниманието учениците посетиха Астрономическата обсерватория на университета „Епископ Константин Преславски“ в ПП „Шуменско плато“.

Татяна ДИМИТРОВА

Рукие ИЗИРОВА - собственик на къща за гости „Орхидея“ в с. Яворница

С леля Рукие се запознахме на един от първите фестивали на кестена, провеждани от ДПП „Беласица“ в с. Коларово. Представяйки на фестивала къщата си за гости, тя успяваше да привлече със сладкостта си и яворнишките гозби към щанда си безброй посетители. Мнозина от тях след това ставаха гости в нейната къща за гости.

Рукие Изирова е родена на 5 март 1945 г. в Якоруга, тогава село, в семейството на шивачка и горски. Завършва 7 клас, когато семейството с трите си деца се мести в Златоград. Рукие отива в професионално-техническото училище, където се изучава за шивачка.

Вече омъжена и с дете, става волнонаемна учителка. Двамата със съпруга ѝ Дживид завършват Полувисшия учителски институт в Смолян.

Любознателна и енергична, Рукие не спира с обучението си и през 1986 г. задочно завършва Софийския университет. Учителстването ѝ приключва, след като се пенсионира през 2001 година. Наградена е с орден „Св. св. Кирил и Методий“. Започва другият период от живота ѝ.

Седим пред къщата ѝ за гости „Орхидея“ в Яворница - едно от красивите села на Подгорието, а Беласица със зеления си хълбок е все в очите ми - толкова е близка. Рукие разказва ли, разказва и е пълно удоволствие да слушаш тази жена, която не спира да води активно и наситено всекидневие.

Обичам и двата периода

- Рукие, казваш, че животът ти се дели на два периода - учителският и бизнесменският. Кой повече ти харесва?

- Макар че много дълго тъгувах за времето, когато бях учител, зам.-директор, директор, приемам всичко, което животът ми предлага. Не мога да се спра, не мога да не се вълнувам. Да не се занимавам с нещо е смърт за мен. Така че си харесвам и двата.

- Какво помниш от детството си в Якоруга?

- Чудно детство! Баща ми - Мехмет Крачов, викаха му Ламбата, бе горски в ГС - Якоруга. Вкъщи се говореше за сечище, извоз, експедиция, волове, коне, работници. Знаех, че е уважаван човек. Не давах много ухо на приказките на големите, защото докато завърша 7 клас, нямаше нещо, в което да не участвам. Художествена самостоятелност, оперети, излети, нея, рецитирам, пиша. Не ми даваха книги в библиотеката, защото бях още малка, та записах майка ми и на нейно име „изчетох библиотеката“.

В Златоград като отиваме, по днешни мерки съм дете, но тогава се смятах вече за голяма. Изучих се за шивачка в професионално-техническото училище. През 1963 г. се омъжих, а след две години завърших вечерно гимназията в Петрич.

- Как започва твоеето учителско поприще?

- Кандидатствах за т.нар. волнонаемна учителка, защото нямаш педагогическо образование, и започнах в училището на с. Конарско. Със съпруга ми с оскъдните ни спестени средства отидохме да следваме в Полувисшия учителски институт в Смолян. Той се хвана и като огняр в котелното на института. Докато учехме, се

хранехме с един купон, защото купоните не са безплатни. След завършването ни изпратиха в с. Тупево, община Елешница. Още на следващата година ме назначиха за директор. Шест години, с прекъсване, бяхме в това село, но децата намаляваха и училището бе закрито.

- Това е началото на 70-те, както разбирам, значи си преживяла и „възродителния процес“?

- Тогава не се казваше така, а бе първата смяна на имената на българо-мохамеданите, каквото е моето семейство. Това става през 1972 година. Аз отказах да си сменя имената и ме уволняват и от директорското място, и от училището. Отидох в Якоруга и се хванах на работа в ТПК (Трудово-производителна кооперация). След три месеца ми се обадиха да се връщам в училището. „Кръстиха“ ме Теменужка. След 4 години сменят имената и на българските турци. Тогава работих като зам.-директор в училището в с. Скрът. Най-накрая се установяваме в ОУ „Дядо Ильо войвода“ в Яворница, откъдето е родом съпругът ми.

- Помнят ли те учениците и загърби ли страстта си към четенето сега?

- Както тогава, когато преподавах, бях „любима учителка“, такава останах и след пенсионирането си. Следвах задочно в Софийския университет не само заради дипломата, а за да бъда много по-добър педагог. Много четях и се стараех и учениците ми да са четящи, защото четенето на книги дава широк кръгзор. И за да не ме поизлъжат, че са чели, молах библиотекарка да ги разпитва какво са разбрали от книгите, които вземаха. Ученето на стихотворенията

от живота си

наизуст и рецитирането им прави речта на човека много по-хубава и това изисквах от учениците си. Останах любител на класическата българска и руска литература - велики и обширни произведения, а съвременната ми е малко „телеграфна“, като че ли предназначена за хората, които нямат време, а и желание да се образоват. А аз правя това цял живот. Например в навечерието на промените от 1989 г. завърших курс по португалски и кандидатствах за работа в Ангола.

- А сега разкажи за другия си житейски период и за тази прекрасна и гостоприемна къща.

- Ами пенсионирах се, повъртях се из градината и през 2006 г. със сина ми отворихме механа. Започнах да готвя, че иначе заведение само с пиене не ми допадаше. През 2007 г. се създава Природният парк „Беласица“ с дирекцията в с. Коларово. Служителите на Парка започнаха да се срещат с хората от подгорските села и да им обясняват как могат да развиват местен бизнес, селски туризъм. Винаги участвах в тези сбирки и в други мероприятия на парка, които бяха организирани из страната и в природните паркове, за да научим опита на другите. Насърчавана от София, Латинка, светла ѝ памет, Симана и подбутвана от вътрешното ми дяволче за промяна, открих къща за гости и я кръстих „Орхидея“. Тя е единствената лицензирана за такава дейност в селото. Обаче сама не си вярвах, че турист ще дойде в Яворница. Е, дойде. И не един. Едновременно в къщата могат да преспиват по 15 души, отделно е барът и сепаретата в големия двор. Още в самото начало на моя „бизнес“, който започнах със заеми, защото не успях да се включа в никакви про-

грами, реших, че моята къща ще привлеча с отличната си кухня и няма да е „нафталинена“.

- Т.е. да няма много старинна покъщнина и аксесоари?

- Да, да. Старинните неща не са много хигиенични и туристите може и да им се възхищават отдалече, но искат да положат главата си на чиста и модерна възглавница и да спят на удобен матрак. Ето само вънка съм оставила няколко китеника, които тук се наричат ресначи, макар да ги имам в изобилие. И по принцип нашата работата да не е „нафталинена“, а с поглед в съвременното.

- От нас, гостите, да знаеш, че целта ти за отлична кухня е изпълнена. А тя е точно от разред „нафталинена“ - от старо време, запазена през поколения. Много вкусно готвиш. Баницата с името „Кърпетле“ никъде другаде не съм опитвала. (Викаме дъщерята Зюмруд да запише рецептата и тя първо ме пита дали зная какво значи „кърпетле“. Превеждам го като „спящо петле“, а красивата черка с име на скъпоценен камък се смее: „Баницата е толкова проста за правене, че и кървав ще се справи!“ Кое то, между нас казано, въобще не е така).

- Радвам се, че е така. В готвенето много по-добра е черка ми. Всички зеленчуци са от моята градина. Пляските (вид запечена палачинка), дето ви направих, бяха със зелениите от градината.

- А какво означават инициалите, изписани на фасадата на къщата ти - „О.І.“?

- Те са памет за покойния ми син - Орхан Изиров. Игелата ми даде внучката Айсел, която учи в Англия.

- Вкусотиите от къща „Орхидея“ ги знаем още от първите ти участия във Фестивала на кестена, който организира ДПП „Беласица“ всяка го-

дина през октомври. Много сполучливо е във фестивала да се съчетаят духовната, фолклорната и кулинарната култура на осемте подгорски села. Харесва ли ти да участваш?

- И на мен много ми допада това кулинарно присъствие на фестивала. Има и състезание - чия пита, гозба или сладкиш са признати от журито за най-добри. А и гостите на фестивала са гладни и жадни - трябва им хапване и пийване. В началото си пазехме готварските „експонати“ до края на кулинарния базар, а после ги раздавахме. После въведохме елемента с продаването, и то на много приемливи цени, и отделянето за благотворителни цели.

- Беласица, тази малко срамежлива хубавица, заслужава да бъде открита и заобичана и за това принос имаш и ти. Удовлетворена ли си от това, с което сега се занимаваш? И как ще развиваш по-нататък този нужен и за хората бизнес?

- Не бях много добра в началото. От Парка ми помогнаха страшно много. Сега съм удовлетворена и икономически, и като професионалист, и то в съвсем различна сфера на дейност. Няма да се откажа и пак ще опитам да кандидатствам за програми за подпомагане на този бизнес. До мен са и мъжът ми, и дъщерята, която е учителка, и зетят. Аз ще поддържам бизнеса, а младите да го развиват. Те набраха опит и искат да построят отделна къща за гости. Аз съм много контактен човек и обичам да се срещам с различни хора. Нали виждаш как се промени средата, почти не говорят

един с друг, а тук като дойдат, ми носят едно цяло богатство - общуването. Някой път се упреквам, че разказвам твърде много. Но такава съм си.

- Не се упреквай за това. Виж как приятно си разговаряме, колко много научих от теб. А на твоята любознателна натура не ѝ ли е „скучно“ без други занимания?

- Че как ще се остава! Например попаднах на студент, който обикаляше из района и проучваше топонимията на местностите на Петрич и района. Да ги опише и да намери съответното понятие на български, защото тук преобладават турски наименования. Това е толкова интересно! И почнах да му помагам (после и с превода на руски): „Девиджийол, момчето ми, е камилски път и за да го има, значи по него са минавали камилски кервани, и т.н.“ Или прочетох книгата „Джевет бей и синовете му“, която ме накара да погледна с други очи на икономиката на Турция преди Атаюрк и да напиша и аз нещо по въпроса.

- За завършек на всяка среща с госта на редакцията задаваме въпроса: „Какво е за теб гората?“

- Зеленина, вода, въздух и стремеж към висините. От друга страна, я свързвам с баща ми - в изрядна униформа, изгладена от самия него, само обувките са лъснали до блясък от мен, и с моето детство.

С госта разговаря
Светлана БЪНЗАРОВА

WB2000
WIDEBAND SAWMILL

Titan
Wood-Mizer®

ШИРОКОЛЕНТОВ БАНЦИГ WB2000
ПРОФЕСИОНАЛНО БИЧЕНЕ
НА ВИСОКО НИВО!

ОСНОВНИ ФУНКЦИИ:

- КОНСТРУКЦИЯ ЗА ТЕЖКИ НАТОВАРВАНИЯ
- АВТОМАТИЧНО ОТСТРАНЯВАНЕ НА ДЪСКАТА
- ШИРИНА НА РЯЗАНЕ: 900 MM (35")
- ОПЦИИ ЗА ШИРИНА НА ЛЕНТАТА ОТ 50 MM-100 MM (2"-4")
- РАЗЛИЧНИ ХИДРАВЛИЧНИ ОПЦИИ, ДЪЛЖИНИ НА ЛЕГЛОТО И ДОПЪЛНИТЕЛНИ ЕКСТРИ СЕ ПРЕДЛАГАТ
- ИНТЕГРИРАНА СИСТЕМА ОТ ТРАНСПОРТБОРИ ЗА ПРИДВИЖВАНЕ НА МАТЕРИАЛИТЕ

В резултат на познанията на Wood-Mizer за нуждите на клиентите на международните пазари е създаден банциг, който е най-доброто, което могат да предложат както тесните, така и широколентовите технологии.

www.woodmizer.bg | office@ecotechproduct.com

Екотехпродукт ООД

София 1186, ул. „Стар Лозенски път“ № 38
тел./факс: 02/979 17 10 тел.: 02/462 70 35
тел.: 089 913 31 10

Wood-Mizer®
from forest to final form

Нови машини **Wood-Mizer** на LIGNA 2019

На изложението LIGNA 2019 (сн. 1) Wood-Mizer утвърди репутацията си на водещ производител, предлагащ машини както за малки цехове, така и за промишлени предприятия за първична и вторична дървопреработка. Оборудването на Wood-Mizer дава възможност на всяка компания да е печеливша на трудните конкурентни пазари, да намери нови пазарни ниши, като същевременно пести цената на дървесина и енергия.

Ново на LIGNA 2019! Рендосващи/Профилиращи машини на Wood-Mizer

За първи път на изложението LIGNA бе представена широка гама машини за рендосване и профилиране на Wood-Mizer. Машините са предназначени за малки и средни предприятия, като им позволяват да направят още една стъпка напред чрез добавяне на операции за профилиране и рендосване за преобразуване на плоскости в крайни продукти от дърво.

Гамата от рендосващи/профилиращи машини на Wood-Mizer, демонстрирана на LIGNA, включва машината MP 160, която рендосва и задава точна дебелина на плоскостите, машината MP 200, която е в състояние да рендоса и профилира дървен материал от две страни при едно преминаване; многофункционалните четиристранно рендосващи машини MP 260 и MP 360, мултифункционалната рендосваща/профилираща машина с вертикален шпиндел MF 130 с диапазон на накланяне на главата 270° и циркуляра за прецизно рязане MS 300 с голям капацитет и възможност за накланяне на триона под ъгъл от 45°.

Ново на изложението LIGNA 2019! LX 50 и LT 15 WIDE банцизи за начинаещи

Успоредно с известните професионални банцизи като LT 70, LT 40 и LT 15 START, Wood-Mizer представя начално ниво LX 50 (сн. 2) и LT 15 WIDE (сн. 3) с капацитет да обработва трупи с диаметър до

90 см, подходящи за дървопреработватели, които искат да започнат бизнес с минимални инвестиции в оборудването.

Ново на изложението LIGNA 2019! Оптимизиращ заръбващ циркуляр EA 3000 и заръбващ/многолистов циркуляр EG 800

Преди няколко години Wood-Mizer представи новата линия TITAN - промишлено оборудване за дървопреработка в големи обеми. По време на тазгодишния панаир LIGNA линията TITAN беше представена от три машини - широколеновият банциг WB 2000 (сн. 4),

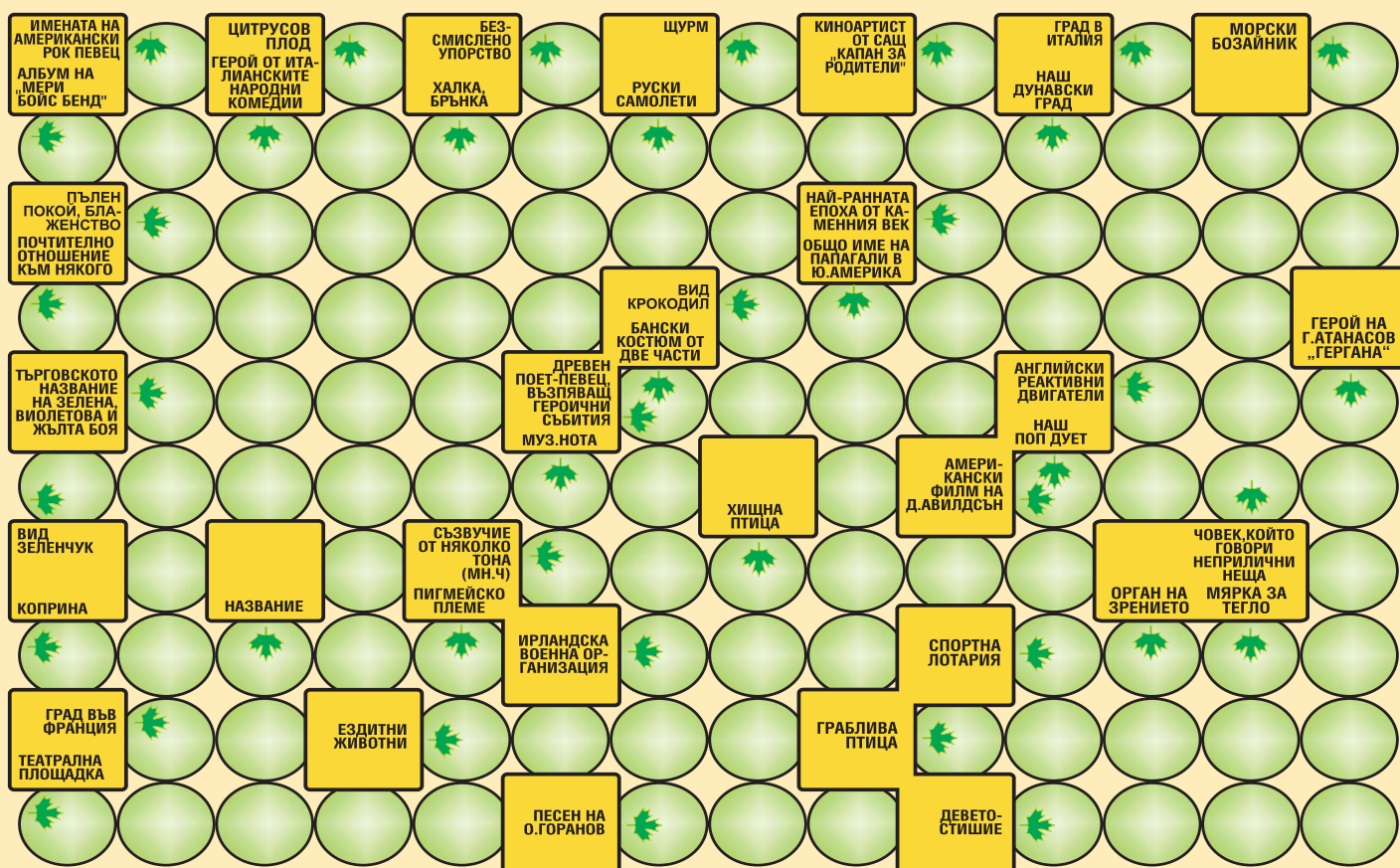

който включва конструкция за високи натоварвания, ниски изисквания за поддръжка и ефективна работа; оптимизиращият заръбващ циркуляр EA 3000, чиито сензори позволяват на машината да сканира дъските и да извлече максимума от всяка, независимо от широчината ѝ, и високопроизводителния заръбващ/многолистов циркуляр EG 800, солидна машина, която заръбва материал с дебелина до 100 мм при високи скорости.

Посетителите на LIGNA имаха възможност да видят и продуктите на Wood-Mizer за рязане - тесни и широки банцигови ленти, циркулярни триони за многолистови циркуляри и напречно рязане, гатерни триони, профилиращи ножове и фрезови глави. С повече от 2000 предлагани артикула в наличност непрекъснато разширяващата се продуктова гама обхваща почти всеки размер и приложение на режещите инструменти.

Изложението LIGNA 2019 подчертава стратегическия курс на развитие на Wood-Mizer да произвежда надеждно и висококачествено оборудване за преобразуване на трупи в дъски и след това в готови продукти.

„Екотехпродукт“ ООД
София 1186, ул. „Стар Лозенски път“ №38
тел./факс: 02 979 17 10
мобилен тел.: +359 899 133 117
office@ecotechproduct.com
www.wood-mizer.bg

РЕЧНИК: БАРД, ИМ, КРОН, НОНЕТ, ПИЕТЕТ.

СТЕФАН КРЪСТЕВ

ОТГОВОРИ НА КРЪСТОСЛОВИЦАТА ОТ БРОЙ 5/2019:

ВОДОРАВНО: Невена Цонева. Леми. Амадор. Келепир. Радо. Кинетика. Ев. Рак. Лице. Еве. Али. Атоли. Рени. „Отело“. Маринов. Керосин. Нако. Нона. Илтон. Кипариси. Оки. Тодев. Таром. Метали. Акини.

ОТВЕСНО: Велека. Елените. Великан. Ропот. Земен. Лимонада. Нипели. Асарел. Ра. Ити. Ари. Риви. Царица. Инис. Ром. Кетон. Лита. Нара. Отони. АК. Леда. Елеватори. Водевил. Кокон. Барове. Омоними.

Саморасляци

Старият горски бай Нено Балкан-джията се прибира късно след за-пой. Булката му сочи часовника. Той:
- Какво го сочиш! Едно време майка ми размахваше календара ...

Малкият внук на Нено пита:
- Тухият океан винаги ли е тих, дяго?

- Не можеш ли да попиташ нещо по-умно? - сърди се бай Нено.
- Мога. Кажу ми от какво е умряло Мъртво море?

Неновица за трети път отива при зъболекаря да преправи изкуствената ѝ челюст, защото не била по мярка.
- Добре - казва той, - ще я преправя,

но за последен път, не виждам ни-каква причина да не е по мярка на устата ви.
- Ама тя на устата ми пасва, ама не влиза в чашката!

Бай Нено е в кръчмата с двама прия-тели.
- Аз като умра, искам да ме погре-бат - казал първият от тях.
- Аз пък да ме кремират... - продъл-жил вторият, а Бай Нено с дълбока въздишка промълвил:
- Като знам колко вино съм изпил през моя живот, сигурно ще ме бу-тилирам!

- На кого е кръстена дъщеря ти Гер-труда? - пита старият горски прия-теля си.
- На дяго Пенчо.
- ?!?
- Беше герой на труда...

WWW.KLIMATET.COM 0898/ 61 45 81

Обичаи България

Ключът за с. Ключ

Макар да разбрах, че името на селото не идва от уреда за отключване, а има древен произход от мястото, в което се намира - теснината Клийдион (*гръц.*), харесва ми да го имам за ключ, който отваря порта в неизвестното, красивото и уютното. Петричкото с. Ключ е притежател на „Златен печат“ - за уникално европейско селище с древна история и уникална култура, издаден му от Европейския форум на експертите. Признание, което подканва да го опознаем и ние.

Известно е с Беласишката битка (1014 г.) - последното сражение на цар Самуил с император Василий II (Българоубиец), след което идва двувековното византийско владичество. Интересно е, че селището продължава да фигурира във византийската летопис, а след това - в документите и регистрите на османската власт. През XVI в. населението на поселището с име Ключ е почти изцяло християнско, след това - смесено поравно, а в началото на XIX в. - почти изцяло мюсюлманско. Проф. Васил Златарски, който участва в „научно-разузнавателна мисия“ в Македония веднага след освобождението на този край през 1912 г., пише, че българското население е приело мохамеданството, след като от турската власт на хората е обещано „...че ще бъдат пощадени и незаклани“. След Освобождението турското население се изселва, а в Ключ се настаняват българи - бежанци от Демирхисарско и Кукуш, а от Огражден слизат български планинци.

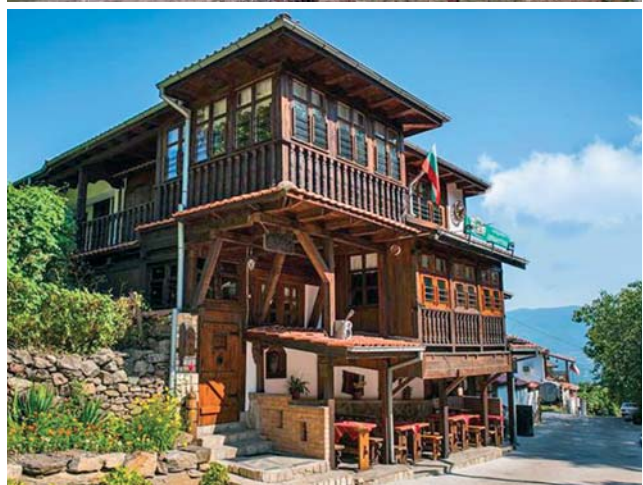
Днес в селцето с под хиляда души живеят потомците на хора, попаднали в политическия пъзел преди векове, но, нареден правилно, той носи само разбирателство. На Илинден тук става традиционният събор, тъй като патрон на местната църква е „Св. Пророк Илия“, на 1 януари - Кукерските игри, с които цялото Подгорие се гордее. Училището и читалището „Гоце Делчев“ участват във Фестивала на кестена, организиран от ДПП „Беласица“. Къщите са хубави, а в „обкова“ на беласишките кестенови гори бижутото Ключ заблестява още по-силно. В центъра му, който не е точно на средата на селото, край р. Ключка (Липница) - десният приток на Струмешница, откривам удивителни стари чинари, впрочем, характерни и за другите подгорски села. Но тук те си имат своя съвременна история и тя гласи, че кметът Христо Марков се е противопоставил на тяхното изсичане при реновиране на този селски кът. Браво на кмета - красотата остава.

Любопитна за една легенда, че в с. Ключ открай време кацали „летищи чинии“, попитах дядо, който с блага усмивка се загледа в нашата група: „Виждал ли си извънземни тук?“

Той веднага отговори: „Аз не съм виждал, баща ми не е виждал, дядо ми не е виждал. А преди това - не зная. Но ако има Господ, нека да е до теб“. Родовата памет, простираща се назад до дядото на ключкия дядо, не е регистрирала извънземно присъствие. Но селото пак остава загадъчно именно поради това. И затова мнозина искат да завъртят ключа - и току-виж да разкрият тази тайна на Ключ.

Но и без нея, уютно сгушено в топли дънни на Беласица и Огражден, с. Ключ е едно място от огърлицата в низа от осемте населени места на Българското Подгорие. Стигнеш ли веднъж до него, сърцето ти ще е украсено с това уникално бижу. Отключвам го, за да знаете и да стигнете до него.

Светлана БЪНЗАРОВА

ВЗИСКАТЕЛНИ УСЛОВИЯ

НАДЕЖДЕН ПАРТНЬОР

Всички наши косачки са производителни и ефективни. В тях са вложени добре обмислени, ергономични решения. Оборудвани са с високотехнологични двигатели, които се стартират лесно, и здрави косилни апарати, които осигуряват първокласни резултати всеки път. Независимо кой модел Husqvarna ще изберете, ще можете да разчитате на косачка, която е стабилна и надеждна.

Градински трактор HUSQVARNA TC 138

Лесен за ползване градински трактор - косачка за трева със седалка с вграден 220-литров кош за трева. Механична трансмисия, управлявана с педал. Удобно регулиране на височината на косене. Индикатор за акумулатора с изход за зарядно устройство.

АГРОЛАНД-БЪЛГАРИЯ АД, София 1700, ул. „8-ми декември“ 13, тел.: 024 666 910
e-mail: info@agroland.eu
www.husqvarna.bg